

Colegiul Național de Comerț al ASEM Catedra „Contabilitate”

Suport de curs la disciplina „Finanțe”

*Pentru elevii de la sprogramul de formare profesional
„Contabilitate” anul III de studii*

*Autor: ELENA Movileanu.
Profesoară de discipline economice*

CHIȘINĂU, 2018

CUPRINS:

Prefața.....	p. 3
Tema 1. Finanțele publice: conceptul, mecanismul financiar și politica financiară la nivel macroeconomic.....	p. 4
1.1. Finanțele publice-evoluția istorică, conținutul economic, funcțiile.....	p. 4
1.2. Conceptul și structura mecanismului financiar	p. 6
1.3. Caracteristica sistemului financiar.....	p. 6
1.4. Politica financiară și domeniile de manifestare.....	p. 8
Tema 2. Sistemul resurselor financiare publice	p. 9
2.1. Conținutul și clasificarea sistemului de resurse financiare publice.....	p. 9
2.2. Structura și caracteristicile resurselor financiare publice.....	p. 9
2.3. Caracteristica prelevărilor cu caracter obligatoriu.....	p. 10
2.4. Particularizarea sistemului resurselor financiare publice în Republica Moldov. .	p. 10
Tema 3. Sistemele cheltuielilor publice.....	p. 11
3.1. Noțiuni conceptuale despre cheltuielile publice.....	p. 11
3.2. Clasificare, factorii, structura și dinamica indicatorilor cheltuielilor publice	p. 12
3.3. Particularitățile cheltuielilor publice: - pentru acțiuni social-culturale - pentru obiective : acțiuni economice - pentru ordinea publică și apărarea național.....	p. 13
3.4. Particularitățile sistemului cheltuielilor publice în Republica Moldova.....	p. 14
Tema 4. Bugetul Public Național și datoria publică.....	p. 15
4.1. Bugetul și sistemul bugetar- concept, funcții, principii, tipologia.....	p. 15
4.2. Metode de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor bugetare.....	p. 15
4.3. Esența procesului bugetar. Fazele procesului bugetar.....	p. 16
4.4. Datoria publică: formele, indicatorii de apreciere.....	p. 17
Tema 5. Mecanismul financiar și politica financiară la nivel microeconomic	p. 18
5.1. Finanțele întreprinderii; conținutul economic, funcțiile.....	p. 18
5.2. Esența și structura mecanismului financiar la nivel microeconomic.....	p. 19
5.3. Concept de capital și structura financiară a întreprinderii.....	p. 20
5.4. Politica financiară în activitatea întreprinderii.....	p. 21
5.5. Riscurile în afaceri.....	p. 22
Tema 6. Dimensionarea și gestionarea imobilizărilor corporale și activelor circulante.....	p. 23
6.1. Gestiunea imobilizărilor corporale conținutul, dimensionarea și sursele de finanțare.....	p. 23
6.2. Indicatorii utilizării potențialului tehnic al întreprinderii.....	p. 24
6.3. Gestiunea activelor circulante: conținut, structura, ciclul de exploatare.....	p. 24
6.4. Structura, dimensionarea stocurilor.....	p. 25
6.5. Indicatorii de măsurare a utilizării activelor circulante.....	p. 26
Tema 7. Rezultatele financiare și prognoza financiară a întreprinderii.....	p. 27
7.1. Indicatorii economico-financiar ai activității întreprinderii.....	p. 27
7.2. Rentabilitatea. Metode de calculare.....	p. 27
7.3. Conținutul, necesitatea și rolul previziunii financiare la întreprindere.....	p. 28
7.4. Bugetul ca formă de previziune pe termen scurt.....	p. 29

Probleme pentru rezolvare
Studiul individual
Bibliografie

Prefață

Știința finanțelor studiază relațiile social-economice bănești care se folosesc în procesul construirii, repartizării și folosirii fondurilor bugetare și extrabugetare, metodelor de gestionare a resurselor financiare la nivel micro și macroeconomic. Finanțele conceptualizează relațiile care se statornesc în societate cu prilejul constituirii resurselor publice, resurselor întreprinderii, operațiunilor care presupun un complex de măsuri, printre care stabilirea cuantumului obligațiilor membrilor societății către stat, colectarea acestora, administrarea de fonduri la nivelul statului, întreprinderii, distribuirii resurselor către ramuri, sectoare, persoane fizice și juridice la nivelul finanțelor publice, în interiorul întreprinderii la nivelul finanțelor întreprinderii. Prin intermediul sistemului de cunoștințe, metodelor și tehnicilor a finanțelor se poate estima necesarul de resurse financiare și a posibilităților de finanțare, se fundamentează căile de echilibrare a bugetelor, de finanțare a deficitelor, de efectuare a controlului financiar, de estimare a rezultatelor domeniului financiar.

Scopul unității de curs este inițierea elevilor în interpretarea și aplicarea unor aspecte teoretice și practice ale economiei și finanțelor sectorului public, ale funcției financiare a întreprinderii, activitatea de previziune financiară, controlului și reglării fluxurilor financiare pentru funcționarea optimă și permanentă a întreprinderii. În vederea realizării scopului propus și în rezultatul consultării cu cadrele didactice din instituțiile tip învățământ tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar s-a segmentat conținutul unității de curs în 7 unități de învățare, care cuprind aspecte a finanțelor publice și private a întreprinderii. În cadrul subiectelor selectate se urmărește familiarizarea elevilor cu mecanismul activităților financiare privitoare la sistemul și procesul bugetar, sistemul cheltuielilor publice, resurselor publice, prelevărilor obligatorii, creditul public, mecanismul financiar al întreprinderii, dimensionarea și gestionarea resurselor financiare a întreprinderii.

Tema 1. Finanțele publice: conceptul, mecanismul financiar și politica financiară la nivel macroeconomic.

- 1.1. Finanțele publice-evoluția istorică, conținutul economic, funcțiile
- 1.2. Conceptul și structura mecanismului financiar
- 1.3. Caracteristica sistemului financiar
- 1.4. Politica financiară și domeniile de manifestare.

1. 1.Finanțele publice-evoluția istorică, conținutul economic, funcțiile

După cum se știe comuna primitivă nu a cunoscut statul. În această orânduire existau diferite funcții publice: organizarea muncii în comun, supravegherea respectării obiceiurilor, ritualurilor religioase. Cu timpul însă, diviziunea socială a muncii a condus la creșterea productivității muncii, divizarea societății în clase, apariția proprietății private, dezvoltarea schimbului. Odata cu apariția claselor a apărut instituția care apară interesele unei clase față de cealaltă - aceasta fiind statul. Are loc separarea statului de societate. Această separare în sfera relațiilor economice își găsește expresia în aceea că statul își are: veniturile, cheltuielile, datoriile sale.

În primele stadii de dezvoltare a orânduirii *sclavagiste* când predomina economia naturală necesitățile statului erau asigurate prin: prestările de muncă, (construirea de corabii în scopuri militare, poduri, la care participau supușii statului), birurile în natură. Abia mai târziu când a început să se dezvolte economia de schimb statul folosește și resursele bănești sub formă de metale prețioase (aur, argint) pentru acoperirea cheltuielilor publice. În acest moment se poate vorbi despre apariția primelor elemente de finanțe (impozite, împrumuturi).

În orânduirea *feudală* relațiile marfă-bani au cunoscut o mai mare amploare decât în sclavagism, însă ele n-au devenit încă predominante. Ca urmare, pentru paza granițelor țării, ducerea de războaie, întreținerea curții domnești, cât și pentru alte scopuri, statul a continuat să folosească pe scară largă prestațiile în muncă și dările în natură. Vistieria statului se confundă cu „cămara” personală a domnitorului și era alimentată din impozite în bani, daruri, împrumuturi, etc. Veniturile în bani aveau o importanță relativ redusă în acoperirea cheltuielilor statului feudal.

Abia în orânduirea *capitalistă* producția de mărfuri devine dominantă, relațiile bănești capătă o largă dezvoltare, iar întreținerea aparatului de stat și acoperirea celorlalte cheltuieli publice se bazează aproape exclusiv pe folosirea resurselor bănești.

În orânduirea *socialistă*, statul folosește o mare parte din venitul național în scopul îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor sale. În socialism se mențin producția de mărfuri și schimbul mijlocit de bani, însă prelevarea unei părți din venitul național la fondurile ce se constituie în economie și repartizarea acestora se fac tot prin intermediul banilor.

În cele patru orânduirii social-economice finanțele au îmbrăcat forma valorică, bănească, dar, în fiecare din aceste orânduirii, ele au îndeplinit un anumit rol. În vorbirea curentă cât și în literatura de specialitate se folosesc mai multe expresii care fac parte din familia cuvântului finanțe: finanțe publice, finanțe private, finanțe socialiste.

Cuvântul „**finanțe**” își are originea din limba latină, se foloseau expresiile „*finanțio*, *financias* și *financia* care se traduce „**plată în bani**”. Existența finanțelor este strâns legată de existența statului și de folosirea banilor și a formelor valorice în repartizarea venitului național. Sfera de cuprindere și formele concrete de manifestare a finanțelor în viața economică au fost diferite de la o rânduire social-economică la alta.

Condițiile care au stat la baza apariției și dezvoltării finanțelor constau în:

- **apariția și dezvoltarea relațiilor marfă- bani**, în măsură să permită formarea și utilizarea resurselor statului în formă bănească.
- **apariția statului**, care pentru îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor sale, avea nevoie de resurse ce nu existau în cadrul relațiilor existente anterior.

Finanțele cuprind toate sferele vieții sociale și economice ale căror relații pot fi cuantificate prin intermediul banilor.

Finanțele constituie totalitatea resurselor, fondurilor bănești aflate la dispoziția colectivității publice și a întreprinderilor particulare, destinate îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor acestora. O definiție generalizată a noțiunii de finanțe poate fi formulată astfel: **finanțele** reprezintă relații economice, exprimate în formă bănească, în legătură cu constituirea, utilizarea și distribuirea fondurilor de mijloace

bănești în scopul îndeplinirii unor funcții și obiective determinate. Vorbind despre finanțe e necesar să facem deosebire între finanțele publice și cele private.

Finanțele publice sânt asociate cu statul, unitățile administrativ- teritoriale și alte instituții de drept public; **finanțele private** sânt asociate cu întreprinderile economice, băncile și societățile de asigurare private. Fondurile bănești aflate la dispoziția autorităților publice au proveniență și întrebuințare publică și sunt numite **finanțe publice** iar fondurile bănești asociate unităților economice private sunt numite **finanțe private**.

Între finanțele publice și cele private există asemănări și deosebiri.

Asemănări:

ambele se confruntă cu probleme de **echilibru financiar**.

Deosebiri:

- finanțele publice își procură resursele de la persoanele fizice și juridice prin măsuri de constrângere, pe când finanțele private își procură resursele financiare de care au nevoie de pe piață pe bază de contracte;
- statul poate lua măsuri în legătură cu moneda națională în care se constituie fondurile publice, în timp ce finanțele private nu pot influența în mod legal aceasta monedă;
- finanțele publice se folosesc pentru satisfacerea nevoilor generale ale societății, în timp ce finanțele private sunt puse în slujba realizării de profit.

Finanțele publice constituie o parte a relațiilor bănești prin intermediul, cărora în procesul repartiției produsului intern brut se formează, se repartizează și se utilizează fondurile necesare îndeplinirii funcțiilor sale.

Finanțele publice îndeplinesc doua **funcții: funcția de repartiție și funcția de control**.

Funcția de repartiție cunoaște două faze:

- **constituirea fondurilor**
- **distribuirea fondurilor**

La **constituire** fondurile publice participă cu resurse toate sectoarele sociale: public, privat, cooperatist, mixt și populația, cele mai multe resurse financiare sunt mobilizate cu titlu definitiv fără contraprestație.

Participarea la constituirea fondurilor publice îmbracă diferite forme:

- impozite și taxe;
- contribuții pentru asigurări sociale;
- amenzi - penalități;
- vărsăminte din profitul regiilor publice;
- vărsăminte din veniturile instituțiilor publice;
- chirii, închirieri de terenuri.

Distribuirea resurselor financiare reprezintă de fapt stabilirea cheltuielilor publice pe destinații și anume: învățământ, sănătate, cultură, ordine publică, apărarea națională, asigurări sociale și protecție socială.

Importanța funcției de repartiție poate fi apreciată și prin prisma mutațiilor care se produc în economie în urma transferurilor de resurse financiare, efectele economice, sociale, demografice, ecologice sau de alta natură.

Funcția de control

Necesitatea acestei funcții decurge din faptul că fondurile de resurse financiare constituite la dispoziția statului aparțin întregii societăți.

Aceasta este interesată (societatea) în:

- asigurarea resurselor necesare satisfacerii nevoilor obștești;
- dirijarea resurselor în funcție de prioritățile stabilite de organele competente;
- utilizarea resurselor în condiții de maximă eficiență economică, socială.

Necesitatea controlului este cu atât mai stringentă cu cât în etapa actuală mai sunt membri ai societății care au o atitudine de nepăsare față de avutul public. Funcția de control al finanțelor publice este strâns legată de funcția de repartiție, dar are o sferă mai largă decât aceasta deoarece vizează pe lângă constituirea și repartizarea fondurilor și modul de utilizare a resurselor.

Controlul financiar se efectuează în mod necesar în faza repartiției, el se exercită asupra producției realizate în sectorul public (eficiența utilizării mijloacelor de producție), precum și în faza schimbului (se controlează prețurile de realizare) și în faza consumului. În țara noastră, controlul financiar se exercită de

către: Curtea de Conturi, Ministerul Finanțelor, Banca Națională. Atribuții de control în domeniul finanțelor au Parlamentul, Guvernul țării precum și alte organe.

1.2. Conceptul și structura mecanismului financiar

Fiecare țară dispune de un anumit volum de resurse materiale, umane, financiare, informaționale de a căror utilizare depinde forța ei economică. Țara respectivă trebuie să asigure circuitul acestor resurse, să organizeze prelucrarea lor eficientă, să elaboreze și să implementeze o serie de programe care să conducă la obținerea de rezultate profitabile în întreaga activitate desfășurată. Pentru realizarea acestor obiective trebuie constituite anumite structuri, adică anumite forme de organizare, de supraveghere și control. Toate aceste structuri de care depinde buna funcționare a economiei unei țări constituie **mecanismul economic** de funcționare a unei țări.

Mecanismul economic reprezintă ansamblul metodelor și instrumentelor de conducere sau reglare a economiei naționale, de către factorii de decizie ai societății împreună cu obiectivele ce guvernează această conducere și întregul sistem organizațional prin intermediul căruia o efectuează.

Mecanismul financiar este un component de structură funcțională a mecanismului economic și exprimă modul de organizare și circulație a fluxurilor financiare prin care se realizează mobilizarea, repartizarea și utilizarea fondurilor financiare constituite în cadrul economiei naționale.

Mecanismul financiar este constituit din totalitatea structurilor, formelor, metodelor, principiilor și pârgărilor prin intermediul cărora se utilizează fondurile bănești ale statului, necesare îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor sale. Funcționalitatea mecanismului financiar constă în capacitatea sa de asigurare în sens tehnic, circulația normală fără dificultăți a fluxurilor financiare.

Constituirea și utilizarea fondurilor bănești la dispoziția statului și organismelor sale, se face pe căi și după criterii specifice.

Mecanismul financiar are o structură complexă care cuprinde:

- **sistemul financiar**,
- **pârghiile economico-financiare** utilizate de stat pentru influențarea activității economice,
- **metodele administrative** de conducere folosite în domeniul finanțelor,
- **cadrul instituțional** alcătuit din instituții și organe cu atribuții în domeniul finanțelor (organe ale administrației centrale și locale etc.)
- **cadrul juridic** format din ansamblul actelor normative (legi, hotărâri, acte normative)

Mecanismul financiar nu este stabilit odată pentru totdeauna, ci se află în continuă perfecționare are un caracter dinamic și o structură relativă care depinde de condițiile sau cerințele perioadei și de interesele naționale.

1.3. Caracteristica sistemului financiar

Noțiunea de **sistem financiar** are o dublă interpretare: în primul rând ca un ansamblu al instituțiilor care se ocupă cu operațiile bănești (fonduri, organizații, bănci, companii), și în al doilea rând ca un sistem de relații financiare (finanțe publice, finanțe private). Astfel, conceptul de sistem financiar are un conținut foarte complex putând fi interpretat sub mai multe aspecte, și anume:

- I. **ca sistem de relații economice**, în expresie bănească, prin care se vehiculează resurse financiare;
- II. **ca sistem de fonduri** de resurse financiare ce se constituie în economie la anumite eșaloane și se utilizează în scopuri precis determinate;
- III. **ca sistem de instituții** care participă la organizarea relațiilor, la constituirea și distribuirea fondurilor, precum și elaborarea, executarea și controlul planurilor financiare;
- IV. **ca sistem de planuri financiare**, care reflectă anumite procese prevăzute a fi realizate în economie, în cursul unei perioade de timp determinate.

I. Prin prisma relațiilor economice, sistemul financiar se prezintă ca ansamblu de relații financiare ce se manifestă în procesul complex de instituire, distribuire și utilizare a fondurilor bănești, și este format din:

1. **sistemul financiar public**
2. **sistemul financiar privat**

Într-o accepțiune generalizată, **sistemul financiar public** cuprinde:

- Bugetul de stat (se elaborează pornind de la bugetul economiei naționale, însă cuprinde numai resursele și cheltuielile autorității publice. Bugetul public se supune în mod obligatoriu discuției amănunțite a Parlamentului și aprobării acestuia. După aprobarea de către Parlament, bugetul de stat devine lege și astfel, este posibilă încasarea veniturilor și efectuarea cheltuielilor publice.

Reprezintă un act de previziune a resurselor publice și a modului de utilizare a acestora elaborându-se pe o perioadă de un an.

- Bugetele locale (cuprind- fondurile bugetare ale județelor, municipiilor, orașelor, comunelor).
- Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat;
- Bugetele instituțiilor publice finanțate, integral sau parțial din Bugetul de stat, Bugete locale sau Bugetul Asigurării Sociale de Stat;
- Bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii;
- Bugetul Trezoreriei Statului;
- Bugetul fondurilor externe rambursabile;
- Bugetul creditelor externe nerambursabile;
- Creditul public,

În ceea ce privește **și sistemul financiar privat**, în structura lui regăsim:

- Creditul bancar;
- Asigurări de bunuri, persoane și răspundere civilă;
- Finanțele întreprinderilor.

Structura sistemului de fonduri financiare stă la baza derulării fluxurilor bănești în orice economie, dar, la rândul său, ea rezultă din concepția existentă asupra mecanismului financiar-monetar, având ca bază o anumită politică financiar -monetară. O imagine de ansamblu asupra acestui sistem poate fi realizată prin gruparea acestora după mai multe criterii:

a) **după nivelul la care se constituie, distingem următoarele fonduri:**

- **la nivel central sau macroeconomic**, care se constituie și se administrează de către autoritățile sau instituțiile centrale, presupunând, în principiu, realizarea unor obiective de interes macroeconomic sau social (fondul bugetar al administrației centrale de stat; fondurile asigurărilor sociale, fondurile de creditare)
- **la nivel mediu sau intermediar** (fondurile bugetare ale raioanelor, municipiilor, orașelor și comunelor);
- **la nivel microeconomic** (fondurile proprii ale întreprinderilor, instituțiilor), având ca scop satisfacerea nevoilor de funcționare și dezvoltare ale acestora.

b) **după destinația dată resurselor din fondurile financiare:**

- **fonduri de înlocuire și dezvoltare**, printre care se regăsesc fondurile proprii ale întreprinderilor destinate activității producție, comerț, investiții, precum și fondurile împrumutate pentru activitățile curente sau de investiții, fondurile speciale extrabugetare folosite pentru lucrări cu caracter de investiții;
- **fonduri de consum**, din care fac parte: fondurile bugetare și extrabugetare pentru consumul curent, fondurile de asigurări - sociale, anumite părți din fondurile proprii ale întreprinderilor destinate acțiunilor cu caracter social sau stimulări materiale ale salariaților, precum și partea din resursele bănești ale populației destinată consumului curent;
- **fonduri de asigurare**, care sunt destinate, în principal, asigurărilor sociale, asigurărilor de bunuri, persoane, răspundere civilă, fie pentru consumul curent, fie pentru activități de investiții;
- **fonduri de rezervă**, care se constituie la dispoziția anumitor entități economice și sociale și sunt destinate finanțării unor nevoi imprevizibile.

c) **după forma de proprietate, în care sunt administrate fondurile**

- **fonduri financiare publice** (fondul bugetar al administrației; centrale de stat; fondul asigurărilor sociale de stat);
- **fonduri financiare private** (fondurile aparținând societăților comerciale, bancare, de asigurare și reasigurare cu capital privat sau mixt, resursele bănești ale populației).

d) **după titlul cu care se fac prelevări:**

- prelevări cu titlu rambursabil și caracter facultativ (depuneri la bănci);
- transferuri externe rambursabile sau nerambursabile (donații, ajutoare).
- prelevări cu titlu definitiv și caracter obligatoriu (impozite, taxe);

III. Privit prin prisma instituțiilor care participă la organizarea relațiilor, la constituirea și distribuirea fondurilor, precum și elaborarea, executarea și controlul planurilor financiare, pot fi delimitate următoarele verigi ale sistemului financiar: buget public național și componentele acestuia, creditul public, fondurile de asigurări, piața de capital și fondurile întreprinderilor cu diferite forme de .

1.4. Politica financiară și domeniile de manifestare

Prin politică în general se înțelege activitatea desfășurată de clasele, păturile sau grupurile sociale în lupta pentru realizarea intereselor lor, precum și metodele și mijloacele cu ajutorul cărora sunt promovate aceste interese. Prin politica financiară se înțelege totalitatea principiilor, metodelor și normelor financiare folosite pentru constituirea, repartizarea și utilizarea fondurilor bănești ale statului în scopul îndeplinirii obiectivelor sociale, economice.

Principalele **componentele politicii financiare** sunt:

- metodele și mijloacele concrete privind procurarea și dirijarea resurselor financiare;
- instituțiile, instrumentele și reglementările financiare utilizate de stat pentru influențarea proceselor economice și a relațiilor sociale într-o anumită perioadă.

Fiind parte integrantă a politicii generale a statului, politica financiară are un **rol** important în realizarea programelor de:

- dezvoltare economică;
- promovare a progresului tehnic și științific;
- formare profesională;
- recalificare și reîncadrare în muncă a șomerilor;
- ocrotire a sănătății populației;
- protecție socială;
- dezvoltare a culturii;
- apărare națională

Principalele **domenii de manifestare a politicii financiare a statului** sunt:

- domeniul cheltuielilor publice;
- domeniul resurselor financiare publice, care vizează:
- veniturile ordinare, cu caracter fiscal și nefiscal;
- resursele financiare extraordinare procurate prin împrumuturi contractate de stat,
- domeniul creditului bancar;
- domeniul asigurărilor de bunuri, persoane și răspundere civilă.

În **domeniul resurselor financiare publice** politica financiară promovată trebuie să stabilească:

- volumul resurselor financiare publice;
- proveniența resurselor financiare publice;
- numărul și tipul canalelor de prelevare a contribuției la fondurile publice;
- instrumentele de influențare a proceselor economice;
- veniturile care provin de la sectorul public;
- modalitățile de realizare a echilibrului financiar

Obiectivele politicii financiare în domeniul cheltuielilor publice sunt:

- să stabilească mărimea, destinația și structura optimă ale cheltuielilor publice;
- să definească obiectivele care trebuie atinse prin efectuarea diferitelor categorii de cheltuieli;
- să precizeze căile, metodele și instrumentele care trebuie folosite pentru ca obiectivele respective să fie realizate cu minim de efort financiar

Tema 2. Sistemul resurselor financiare publice

2.1. Conținutul și clasificarea sistemului de resurse financiare publice

2.2. Structura și caracteristicile resurselor financiare publice

2.3. Caracteristica prelevărilor cu caracter obligatoriu

2.4. Particularizarea sistemului resurselor financiare publice în Republica Moldova

2.1. Conținutul și clasificarea sistemului de resurse financiare publice

Resursele financiare reprezintă totalitatea mijloacelor bănești necesare realizării obiectivelor economico-sociale într-o anumită perioadă de timp. **Resursele** sânt elemente ale bogăției unei națiuni. Pentru funcționarea normală a societății sânt necesare resurse de anumite tipuri. În acest sens, alături de resursele materiale, umane și de altă natură, o deosebită importanță revine resurselor financiare.

Cea mai puternică influență asupra nivelului resurselor financiare ale societății o dețin factorii: *volumul și structura producției, nivelul prețurilor, raportul dintre formarea brută de capital și consum.*

Resursele financiare pot fi clasificate după mai multe criterii:

I. Din punct de vedere al **conținutului economic**, principalele categorii de resurse financiare publice sunt:

- **Prelevările cu caracter obligatoriu** (impozite, taxe, contribuții). Cea mai mare parte a resurselor financiare publice o constituie veniturile cu caracter fiscal.
- **Resursele de trezorărie**, care constau din împrumuturi pe termen scurt (pînă la un an). Resursele de trezorerie au caracter temporar și rambursabil.
- **Resursele provenite din împrumuturi** reprezintă datoria publică pe termen mediu (de 2-5 ani) și lung (peste 5ani). În prezent împrumuturile publice au devenit un mijloc frecvent de procurare a resurselor financiare.

II. Sistemul resurselor financiare publice diferă din punct de vedere al **structurii** sale de la un stat la altul. Dar resursele financiare publice pot fi clasificate în funcție de două criterii:

1. **După regularitatea cu care se incasează la buget;**
2. **După proveniență.**

Conform criteriului **regularității** resursele financiare se divizează în :

a) Resurse ordinare (cu caracter obligatoriu) sînt acele resurse la care statul apelează în mod obișnuit în condiții considerate normale și care se încasează la buget cu o anumită regularitate. Ele alimentează permanent bugetul statului. În această categorie se includ: **veniturile fiscale și veniturile nefiscale.**

a) Resurse extraordinare sunt cele la care statul recurge în situații excepționale, cînd practic resursele curente nu acoperă cheltuielile (acoperirea golurilor bugetare). În grupa resurselor extraordinare se cuprind: împrumuturile de stat interne și externe, ajutoarele și alte transferuri primite din străinătate.

După proveniența lor resursele financiare publice se pot grupa în :

- **Resursele interne** cuprind: impozitele, taxele, veniturile de la proprietățile statului, donațiile interne, creditele contractate pe piața internă.
- **Resursele externe** includ împrumuturile de stat externe de la guvernele statelor străine și de la organizațiile internaționale, precum și ajutoare externe nerambursabile.

2.2. Structura și caracteristicile resurselor financiare publice

Resursele financiare ale societății reprezintă totalitatea mijloacelor bănești, care se află în posesia cetățenilor, agenților economici, autorităților publice de toate nivelurile, utilizate la realizarea obiectivelor deținătorilor.

În așa mod, resursele financiare ale societății înglobează resursele financiare ale diferitor deținători cu diverse tipuri și forme de proprietate. Pornind de la acest reper, în cadrul resurselor financiare ale societății se disting doua genuri:

- resursele financiare **publice**
- resursele financiare **private**

Resursele financiare publice reprezintă totalitatea mijloacelor bănești acumulate și gestionate de autoritățile publice de toate nivelurile în vederea exercitării funcțiilor sale într-un interval de timp determinat. Spre deosebire de acestea, **resursele financiare private** reprezintă totalitatea mijloacelor bănești acumulate și gestionate de cetățeni - agenții economici cu capital privat în vederea satisfacerii propriilor necesități și realizării obiectivelor sale.

Resursele financiare publice ca parte componentă a resurselor financiare ale societății includ:

- **resursele financiare ale administrației de stat centrale**, în care se includ impozitele și taxele, veniturile nefiscale, resursele provenite din împrumuturi etc.;
- **resursele administrației de stat locale**, care se constituie din impozite, taxe și venituri nefiscale cu caracter local, transferuri (subvenții) primite de la administrația de stat centrală etc.;
- **resursele întreprinderilor publice**, care obțin venituri din vânzarea produselor, efectuarea de lucrări sau prestarea de servicii, resurse proprii, de la stat, procurate de pe piață.
- **resursele fondului asigurărilor sociale de stat**, provenite în special din contribuțiile pentru asigurările sociale.

2.3. Caracteristica prelevărilor cu caracter obligatoriu

Prelevările cu caracter obligatoriu se prezintă sub forma **veniturilor fiscale și nefiscale**.

Veniturile fiscale se instituie de către stat, în virtutea suveranității sale financiare, în calitatea sa de subiect de drept public. Veniturile cu caracter fiscal reprezintă prelevări legale din veniturile create de unitățile economice și populație, inclusiv în legătură cu deținerea de către aceștia a unor averi sau proprietăți impozabile și se concretizează în:

- impozite, taxe și contribuții directe, în cazul cărora suportatorul real este considerat a fi însuși subiectul lor;
- impozite și taxe indirecte, în cazul cărora suportatorul real nu coincide cu subiectul plătitor, datorită fenomenului financiar de repercusiune.

Veniturile nefiscale sunt acele venituri care revin statului în calitatea sa de proprietar de capitaluri avansate în procesul reproducției economice (de pildă, dividendele), astfel:

- de la regiile publice sau societățile naționale autonome (apar sub forma întregului profit net al acestora sau a vărsămintelor unei fracțiuni din profitul net rămas după alimentarea fondurilor proprii);
- de la instituțiile publice (apar sub forma taxelor de metrologie, pentru eliberarea autorizațiilor de transport cu autovehicule în traficul internațional de mărfuri, pentru analizele efectuate de laboratoarele organizate în sistemul protecției consumatorilor și dealtele asemănătoare, taxele consulare, taxe și alte venituri din protecția mediului veniturilor încasate de diverse unități sau pentru diverse activități, care se varsă la buget, cum sunt veniturile unităților publice veterinare, ale unităților de reproducție și selecție a animalelor, din chiriile aferente imobilelor proprietate de stat și administrate de instituții publice, sumele încasate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare ș.a., din vărsămintele efectuate din veniturile unor instituții publice și ale unor activități autofinanțate); din diverse alte surse.

(sunt denumite venituri nefiscale diverse) cum sunt cele provenite din:

- amenzile și penalitățile aplicate;
- valorificarea bunurilor confiscate;

2.4. Particularizarea sistemului resurselor financiare publice în Republica Moldova

Conform Clasificației Bugetare, **resursele financiare publice sunt structurate în:**

- **Venituri curente**
- **Venituri din operațiuni de capital**
- **Transferuri**

În țările cu economie de piață resursele financiare publice sânt reprezentate în cea mai mare măsura de veniturile cu caracter fiscal (impozitele, taxele, contribuțiile pentru asigurări sociale). Veniturile nefiscale au o pondere mai redusă, atât pentru sfera de cuprindere a sectorului public este limită, cât și pentru că întreprinderile din cadrul sectorului de stat aparțin unor ramuri mai puțin rentabile

Conform Legii Republica Moldova „privind sistemul bugetar și procesul bugetar” veniturile bugetelor locale includ:

- impozitele și taxele locale prevăzute în legea privind impozitele și taxele locale;
- defalcările din impozitele și taxele generale de stat determinate prin legea bugetară anuală;
- transferurile de la Bugetul unității administrativ-teritoriale ierarhic superioare, Transferuri se efectuează pentru plata salariilor și contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, pentru resursele energetice - stângerea datoriilor și plățile curente. Resursele instituțiilor publice și din activitățile autofinanțate sunt formate numai din venituri curente. Ele sunt grupate pe domenii de activitate: învățământ, sănătate, cultură și artă, asistența socială, sport, gospodărie comună și locuințe, cercetarea științifică, agricultură, alte domenii de activitate. Resursele Bugetului Asigurărilor Sociale de Stat cuprind venituri curente și alocații de la bugetul de stat.

Tema 3. Sistemele cheltuielilor publice

3.1.Noțiuni conceptuale despre cheltuielile publice

3.2.Clasificare, factorii, structura și dinamica indicatorilor cheltuielilor publice

3.3.Particularitățile cheltuielilor publice: - pentru acțiuni social-culturale - pentru obiective și acțiuni economice - pentru ordinea publică și apărarea național.

3.4.Particularitățile sistemului cheltuielilor publice în Republica Moldova

3.1.Noțiuni conceptuale despre cheltuielile publice

Nevoile oamenilor nu se limitează numai la nevoile lor individuale, care pot fi satisfăcute pe seama bunurilor private, procurate prin mecanismul pieței. Pe lângă acestea, oamenii mai au multiple alte nevoi sociale, astfel ei au nevoie:

- să fie apărați împotriva eventualelor agresiuni militare externe, ca și a atacurilor săvârșite de persoane sau organizații teroriste;
- să fie protejați împotriva indivizilor care, nesocotind legea și regulile de conviețuire în societate, le pun în pericol viața, integritatea corporală sau averea;
- să fie ajutați împotriva acțiunilor dezlănțuite de forțele oarbe ale naturii (inundații, incendii, furtuni, seisme, etc.);
- să fie asistați atunci când se află într-o situație critică (orfani, bătrâni, persoane cu handicap, bolnavi cronici și alte categorii sociale fără posibilități materiale de trai, etc.), căreia nu-i pot face față fără sprijinul comunității. Asemenea nevoi au un caracter social sau colectiv și ele pot fi satisfăcute pe seama unor activități (servicii) organizate de autoritățile publice.

Spre deosebire de bunurile private care pot fi procurate prin intermediul pieței, bunurile publice pot fi asigurate numai cu ajutorul autorităților publice, care sunt chemate să recepționeze semnalele cetățenilor.

Cheltuielile publice exprimă relații economico-sociale în formă bănească, care se manifestă între stat, pe de o parte, și persoane fizice și juridice, pe de altă parte, cu ocazia repartizării și utilizării resurselor financiare ale statului, în scopul îndeplinirii funcțiilor acestuia.

Conținutul economic al cheltuielilor publice se află în strânsă legătură cu destinația lor, unele exprimă un consum definitiv de produs intern brut în timp ce altele se materializează în bunuri de folosință îndelungată (cladiri, echipament, construcții, poduri, drumuri, porturi), ceea ce înseamnă o avansare de produs intern brut.

Ele sunt extrem de diversificate.

În componența **cheltuielilor publice** intră următoarele categorii principale :

- Cheltuieli bugetare, acoperite din resursele publice constituite la nivelul:
  - bugetului de stat;
  - bugetului asigurărilor sociale de stat;
  - bugetelor locale;
  - fondului asigurărilor obligatorii de asistență medicală.
- Cheltuieli din fonduri extrabugetare, care sunt acoperite din resursele financiare publice constituite în afara bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale;
- Cheltuieli din fonduri speciale, care sunt acoperite din fonduri cu destinație specială gestionate de guvern sau de un alt organ public;
- Cheltuieli ale întreprinderilor, instituțiilor financiar-bancare cu capital de stat;
- Cheltuieli cu caracter public ale organizațiilor internaționale, finanțate din resursele mobilizate de la membrii acestora, respectiv de la statele-membre ale acestor organizații.

Trebuie făcută distincție între noțiunea de **cheltuieli publice** și **cheltuieli bugetare**.

Cheltuieli **publice** se referă la totalitatea cheltuielilor efectuate în sectorul public prin intermediul instituțiilor publice (aparat de stat, instituții social-culturale, armată, întreprinderi autonome), care se acoperă, fie de la bugetul statului (pe plan central sau local), fie din bugetele proprii, pe seama veniturilor obținute.

Cheltuielile **bugetare** se referă numai la acele cheltuieli care se acoperă de la **bugetul administrației centrale de stat, din bugetele locale sau din bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asistență medicală**, deci cheltuielile bugetare au o sferă mai restrânsă decât cheltuielile publice în cadrul cărora sunt cuprinse.

3.2. Clasificare, factorii, structura și dinamica indicatorilor cheltuielilor publice

Cheltuielile publice sunt multiple și diverse. În literatura și practica financiară a statelor contemporane se folosesc următoarele tipuri de clasificări:

- a. **administrativă;**
- b. **economică;**
- c. **financiară.**

a) Clasificarea **administrativă** are la bază următoarele criterii:

- **instituțional** (structura prin cheltuielile publice se va întocmi în dependență de ministere)
- **administrativ – teritorial** (reprezintă distribuția cheltuielilor publice între județe, orașe, raioane)

b) Clasificarea **economică** cunoaște mai multe variante:

Varianta 1, conform căruia cheltuielile se împart în :

- **cheltuieli de capital** (cu caracter de investiții ce duc la dezvoltarea și modernizarea patrimoniului public cum ar fi: procurarea localurilor pentru școli, grădinițe etc.)
- **cheltuieli curente** (buna funcționare și întreținere a instituțiilor publice cum ar fi salarii, premii medicamente, material pentru reparație, transferuri: pensii, subvenții, indemnizații etc);

Varianta 2 împarte aceste cheltuieli în:

- **cheltuieli ale serviciilor publice** (remunerarea unui serviciu adică contraprestația .)
- **cheltuieli de transfer** (de redistribuire, trecerea unor sume de bani de la buget la dispoziția unor persoane juridice, fizice (pensii, burse etc)).

Varianta 3 mai contemporană și frecvent utilizată împarte cheltuielile publice în :

- **cheltuieli pentru salarii și alte drepturi de persoană**
- **cheltuieli materiale pentru întreținere și funcționare**
- **cheltuieli de transfer**
- **cheltuieli pentru investiții.**

c) Clasificarea **financiară** se face în funcție de momentul și de modul în care ele afectează resursele financiare ale statului, acestea se grupează în:

- **cheltuieli definitive;**(care finalizează distribuirea resurselor financiare la scadență cuprind atât cheltuielile curente cât și cheltuielile de capital de exemplu plata salariilor angajaților unui spital public sau virarea unei sume în contul unei lucrări de investiție la o primărie)

- **cheltuieli temporare;** (acordarea de avansuri, rambursări de credite sau avansuri acordate anterior; credite și avansuri acordate în anul curent)

- **cheltuieli virtuale** sau posibile(statul se angajează să le efectueze, cum ar fi cele legate de acțiuni sau obiective neprevăzute și finanțate pe seama rezervelor, care se pot declanșa numai condiționat de producerea unui eveniment/risc, ajutor unor zone calamitate)

În cadrul analizei cheltuielilor publice se poate utiliza următorul **sistem de indicatori** care pot fi divizați după:

- **nivel;**
- **structura;**
- **dinamica cheltuielilor publice.**

Indicatorii care exprimă *nivelul* cheltuielilor publice sînt:

- **volumul anual al cheltuielilor publice;**
- **ponderea cheltuielilor publice în PIB;**
- **cheltuielile publice medii pe un locuitor.**

Volumul anual al cheltuielilor publice reprezintă mărimea lor valorică exprimată în unități monetare naționale. Acest indicator poate fi *nominal* și *real*.

Volumul anual nominal al cheltuielilor publice se determină pornind de la prețurile din perioada respectivă. De regulă, datele din bugetele proiectate și efective sînt exprimate în mărimi nominale.

Volumul anual real al cheltuielilor publice se determină pornind de la prețurile constante corectate la indicii prețurilor, comparabile în perioade diferite.

Ponderea cheltuielilor publice în PIB se determină prin raportarea volumului anual al cheltuielilor publice la PIB din anul respectiv și se exprimă în %:

$$P_G = \frac{G}{Y} * 100\%$$

unde: P_G - ponderea cheltuielilor publice în PIB;

G - volumul anual al cheltuielilor publice; Y - PIB

În perspectivă, credem că este normal ca indicatorul dat să se stabilizeze în jurul a 40% . Gestionarea a 2/5 din PIB în interesul public satisface nevoile economice și sociale ale populației și permite dezvoltarea ascendentă a economiei.

Cheltuielile publice medii pe un locuitor se determină prin raportarea volumului anual al cheltuielilor publice la numărul de locuitori:

$$G_{mi} = \frac{G}{N_i} \quad \text{unde: } G_{mi} - \text{volumul cheltuielilor publice medii pe un locuitor;}$$

N_i - numărul locuitorilor, G - volumul anual al cheltuielilor publice

Deosebită importanță în analiza cheltuielilor publice o are și **structura** lor. Din punct de vedere cantitativ structura cheltuielilor publice reprezintă greutatea specifică (pondere) a fiecărei categorii de cheltuieli în totalul lor. Acest indice poate fi calculat prin formula:

$$S_{Gi} = \frac{G_i}{G_t} * 100\%$$

G_t unde: S_{Gi} - greutatea specifică a categoriei de cheltuieli în totalul cheltuielilor publice;

G_i - cheltuieli publice de categoria i G_t - cheltuieli publice totale;

Pentru aprecierea evoluției cheltuielilor publice în timp, de la o perioadă la alta, se apelează la **indicatorii de dinamică**, care sânt: creșterea nominală absolută; creșterea reală absolută; creșterea nominală relativă; creșterea reală relativă.

a) **Creșterea nominală absolută a cheltuielilor publice** rezultă din compararea lor exprimată în prețuri curente și se determină prin relația: $D^n G_{1/0} = G^n_1 - G^n_0$

unde: $D^n G_{1/0}$ - creșterea nominală absolută a cheltuielilor în perioada analizată (1) față de perioada de referință (0) G^n_1 și G^n_0 - cheltuieli publice nominale respectiv în perioada 1 și 0

3.3.Particularitățile cheltuielilor publice: - pentru acțiuni social-culturale - pentru obiective și acțiuni economice - pentru ordinea publică și apărarea național.

Una din sarcinile principale ale statului modern este satisfacerea nevoilor sociale ale populației prin alocarea de considerabile resurse financiare în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață ale populației. Cheltuielile publice pentru acțiuni social - culturale sânt îndreptate spre realizarea de servicii în mod gratuit, cu plată redusă sau sub formă de alocații bugetare, pensii, ajutoare și indemnizații. De prestațiile social-culturale beneficiază anumite; categorii sau grupuri sociale. Cheltuielile pentru acțiuni social-culturale îndeplinesc un important rol economic si social, deoarece pe seama resurselor alocate de stat se asigură educația și instruirea copiilor și tinerilor, ridicarea calificării profesionale, asistența medicală a cetățenilor etc.

Cheltuielile pentru acțiuni social-culturale se referă la: **sport; învățământ, cultura și artă; sanatare; securitate socială.**

Cheltuielile destinate acțiunilor social-culturale sunt acoperite din surse publice sau private, interne sau externe etc. Aceste surse sunt: fondurile bugetare, fondurile financiare cu destinație specială, fondurile proprii ale întreprinderilor publice, veniturile realizate de instituții social-culturale, veniturile populației etc.

În diferite țări sursele de finanțare a acestei categorii de cheltuieli sunt diferite, dar în majoritatea statelor o bună parte din cheltuielile social- culturale sânt acoperite din fondurile bugetare. În componența cheltuielilor bugetului consolidat al Republicii Moldova, cheltuielile destinate acțiunilor social-culturale constituie cel puțin o doime din totalul cheltuielilor. Aceasta vorbește despre faptul că acțiunile respective constituie una din prioritățile autorităților publice ale Republicii Moldova.

Serviciile publice generale satisfac necesități publice cu caracter indivizibil și costul lor este suportat de întreaga societate, în principal pe seama resurselor bugetare.

Autoritățile publice generale cuprind:

a) **organele puterii și administrației publice**, formate din:

- instituția prezidențială,
- organele puterii legislative centrale și locale (parlament, consilii sau autorități locale)
- organele puterii judecătorești,
- organele executive centrale și locale (guvern, ministere, prefecturi, primării)

b) **organele de ordine publică** în care se cuprind:

- poliția,
- jandarmeria, siguranța națională

- penitenciare,
- servicii speciale de pază și protecție contra incendiilor,
- paza și supravegherea frontierei,
- alte instituții și acțiuni privind ordinea publică și siguranța națională.

Printre factorii care influențează nivelul acestor cheltuieli sunt:

- mărimea și structura aparatului de stat și a organelor de ordine publică, care reclamă cheltuieli importante pentru întreținere și funcționare,
- nivelul salarizării funcționarilor publici,
- dezvoltarea economică, socială și urbană care duce la apariția unor sarcini și atribuții noi în sarcina aparatului de stat;
- gradul de înzestrare cu echipamente și aparatură informatică, mijloace de transport și alte mijloace tehnice specifice.

Principala sursă de finanțare a acestor cheltuieli o reprezintă bugetul public central sau local, după subordonarea instituțiilor respective. Mai pot exista și alte surse: venituri proprii, donații, ajutoare financiare externe sau credite externe

3.4.Particularitățile sistemului cheltuielilor publice în Republica Moldova

1. În Republica Moldova, începând cu 1997, se utilizează Noua Clasificație Bugetară.

Conform Clasificației Bugetare, cheltuielile publice sunt grupate în funcție de:

- clasificatia funcțională a cheltuielilor bugetare;
- clasificatia organizațională a cheltuielilor bugetare;
- clasificatia economică a cheltuielilor bugetare.

Principalele grupe de cheltuieli, din cadrul clasificății funcționale, se referă la:

- Serviciile de stat cu destinație generală
- Activitatea externă
- Apararea Națională
- Jurisdicția constituțională
- Menținerea ordinii publice și securitatea națională.
- Învățământul; Știința și inovare
- Cultura, arta, sportul și acțiunile pentru tineret Ocrotirea sanataii Asigurarea și asistenta sociala
- Agricultură, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor
- Protecția mediului înconjurător și hidrometeorologia
- Industria și construcțiile Transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica.
- Gospodăria comunala și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe
- Complexul pentru combustibil și energie
- Serviciu datoriei de stat: internă și externă
- Completarea rezervelor de stat
- Alte servicii legate de activitatea economică

Tema 4. Bugetul Public Național și datoria publică

4.1 Bugetul și sistemul bugetar- concept, funcții, principii, tipologia.

4.2. Metode de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor bugetare.

4.3. Esența procesului bugetar. Fazele procesului bugetar.

4.4. Datoria publică: formele, indicatorii de apreciere.

4.1 Bugetul și sistemul bugetar- concept, funcții, principii, tipologia

În economia contemporană, **bugetul public** (de stat) constituie veriga centrală a sistemului financiar al oricărei țări, fiind expresia unui tip specific de - relațiile bugetare - care se manifestă în procesele formării și utilizării fondurilor bugetare.

Bugetul public reprezintă relațiile economice ce se manifestă în procesele formării și utilizării principalului fond centralizat de mijloace bănești ale statului și a fondurilor unităților administrativ-teritoriale, în vederea finanțării activității destinate creșterii calității vieții, a unor activități privind dezvoltarea economică a țării.

Bugetul public este documentul de bază cu putere de lege, care stabilește, pe de o parte, natura și mărimea veniturilor, iar pe de altă parte, felul și volumul alocațiilor bugetare ce se vor dirija de către stat. Adoptat de către Parlament, bugetul este actul cel mai important din viața publică, deoarece el este un act în care se înscriu veniturile și cheltuielile probabile ale statului pe o perioadă determinată de timp, de obicei un an. El poate fi abordat sub patru aspecte esențiale:

Din punct de vedere **juridic**, bugetul este document financiar cu putere de lege, care include anumite norme și normative destinate organizării unei gestiuni financiare clare.

Din punct de vedere **contabil**, bugetul reprezintă totalitatea conturilor prin care se gestionează resursele financiare ale statului

Din punct de vedere **economic**, bugetul exprimă relațiile economice în formă bănească ce iau naștere în procesul repartiției PIB în legătură cu îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor statului .

Din punct de vedere **politic**, bugetul este considerat ca expresie a opțiunilor Guvernului în ansamblul domeniilor care relevă competențele sale (politica economică, socială, educativă, culturală etc).

Indiferent de modul de elaborare și adoptare, de structură bugetul trebuie să îndeplinească *trei funcții*:

- **Controlul cheltuielilor**, prin care este supravegheată execuția bugetului de către autoritățile publice

- **Gestiunea eficace a activității publice**, prin care executanții se asigură de utilizarea eficace a resurselor financiare .

- **Proiectarea activităților statului.**

Sistemul bugetar al fiecărei țări cuprinde ansamblul relațiilor și al formelor organizatorice prin care se asigură formarea, repartizarea și utilizarea fondurilor bugetare.

Sistemul bugetar al Republicii Moldova este unul de tip unitar și este constituit din 2 verigi:

- **Bugetul administrației central de stat**

- **Bugetul local al unităților administrative teritoriale.**

În conformitate cu Legea Republicii Moldova, „Privind sistemul bugetar și procesul bugetar” Nr.847 din 24.05.96 menționează:

„ Sistemul bugetar al RM este un sistem unitar de bugete și fonduri, care constituie **bugetul public național**, cuprinzând: *Bugetul de stat , Bugetul unităților administrativ-teritoriale . Bugetul asigurărilor sociale de stat, Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medical.*

4.2. Metode de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor bugetare.

Ca metode clasice de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor bugetare, avem:

Metoda automată (a penultimei) - constă în întocmirea proiectului de buget luând ca bază execuția bugetara a penultimului an bugetar, deoarece, ultimul an bugetar nefiind încheiat, nu poate oferi decât informații preliminare. Metoda este simplă, nu necesită un volum mare de lucrări, dar prezintă dezavantajul ca datele oferite drept bază sunt deja depășite, în condițiile unei economii în plin proces de transformare.

Metoda majorării (diminuării) - ia în considerare rezultatele exercițiilor bugetare pe un interval de 5 - 10 ani din perioada premergătoare anului pentru care se elaborează proiectul de buget. Astfel se determină ritmul mediu anual de creștere sau descreștere a veniturilor și cheltuielilor bugetare. Există dezavantajul că nu ține seama de impulsurile intervenite pe parcurs.

Metoda evaluării directe-presupune analiza evoluției veniturilor și cheltuielilor din diverse domenii economico-sociale, împreună cu posibilul impact al modificării legislației (introducerea unui nou impozit, alocarea unor fonduri pentru realizarea unui anumit obiectiv economic sau social, influența unor factori de conjunctură internațională). Dimensionarea indicatorilor bugetari se realizează în directă corelație cu nivelul produsului intern brut previzionat pentru anul următor celui în curs, în condițiile unei rate estimate a inflației și ale unui nivel previzibil al cursului de schimb al monedei naționale.

4.3. Esența procesului bugetar. Fazele procesului bugetar.

Procesul bugetar în Republica Moldova este reglementat de Legea nr.847 din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar. Potrivit acestei legi, procesul bugetar este procesul care începe cu **elaborarea bugetului și se termină cu aprobarea dării de seamă despre executarea lui pentru anul bugetar respectiv.**

Procesul bugetar cuprinde activități privind:

- **Elaborarea proiectului de buget**
- **Aprobarea acestuia**
- **Execuția bugetului**
- **Controlul bugetar**

Proiectul de buget este elaborat de puterea executivă. În majoritatea țărilor această atribuție îi revine Guvernului. În cadrul guvernului responsabilitatea pentru elaborarea proiectului de buget o are **Ministrul finanțelor.**

Datele economice de bază, necesare pentru elaborarea proiectului de stat, sunt prezentate Ministerului Finanțelor în termenul stabilit de Guvern și include, în special:

- Prognoza indicatorilor macroeconomici și sociali, pe anul bugetar viitor, care este determinată, elaborată și prezentată de Ministerul Economiei;
- Prognoza indicatorilor și cerințelor bugetului asigurărilor sociale de stat, care este determinată, elaborată și prezentată de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.
- Prognoza balanței de plăți, a creditelor, a obligațiunilor externe și a altor indicatori ce caracterizează politica monetar-creditară a statului, determinată, elaborată și prezentată de către Banca Națională a Moldovei.

În temeiul datelor prezentate și al altei informații Ministerul Finanțelor determină totalurile estimărilor preliminare de venituri și cheltuieli pentru bugetul de stat.

Estimările preliminare se transmit autorităților publice de către Ministerul Finanțelor la data stabilită de ministrul Finanțelor. Ministrul Finanțelor emite pentru autoritățile publice note metodologice referitoare la elaborarea proiectului bugetului de stat.

Pentru elaborarea proiectului bugetului de stat Ministerul Finanțelor poate solicita orice informație adițională ce este asigurată, în mod obligatoriu de către autoritățile publice.

Ministrul Finanțelor elaborează proiectul bugetului de stat bazat pe:

- Scopurile bugetului de stat
- Sursele de venituri și destinația cheltuielilor;
- Propuneri de cheltuieli detaliate ale autorităților publice;
- Propuneri de venituri ale autorităților administrației publice
- Propuneri privind finanțarea deficitului bugetar, dacă cheltuielile depășesc veniturile;
- Propuneri privind utilizarea excedentului bugetar, dacă veniturile depășesc cheltuielile.

În definitivarea procedurilor expuse, Ministerul Finanțelor elaborează proiectul legii bugetare anuale, care cuprinde anexele, și îl prezintă Guvernului împreună cu nota explicativă.

Până la 1 octombrie al fiecărui an, Guvernul prezintă Parlamentului:

- proiectul legii bugetare pentru anul bugetar viitor și nota explicativă;
- lista modificărilor în legislație, care rezultă din proiectul *legii* bugetare anual

Examinarea și aprobarea legii bugetare anuale.

Caracterul predominant politic al deciziilor de alocare a resurselor bugetare, impactul prevederilor de buget asupra retribuirii veniturilor și a dezvoltării economice impun ca proiectul de buget să fie aprobat de către Parlament. Proiectul legii bugetare anuale este examinat de Curtea de Conturi care prezintă Parlamentului un aviz la data stabilită de acesta. Comisiile permanente ale Parlamentului examinează proiectul legii bugetare anuale în condițiile stabilite de Parlament. La data stabilită de Parlament comisiile permanente prezintă Comisiei pentru buget și finanțe avizele la proiectul legii bugetare anuale.

În baza avizelor comisiilor permanente și a propriei sale examinări, Comisia pentru buget și finanțe întocmește raportul și lista de recomandări asupra proiectului legii bugetare anuale și le prezintă Parlamentului. Parlamentul examinează proiectul legii bugetare anuale, de regulă, în **trei lecturi**.

Examinarea în prima lectură

În decursul primei lecturi, Parlamentul audiază raportul Guvernului și coraportul Comisiei pentru buget și finanțe asupra proiectului legii anuale și examinează: direcțiile principale ale politicii bugetar-fiscale; concepțiile de bază ale proiectului.

Parlamentul aprobă, în prima lectură, proiectul legii bugetare anuale și îl remite Comisiei pentru buget și finanțe pentru pregătirea în vederea examinării în a doua lectură. În caz de respingere, Parlamentul stabilește un termen pentru îmbunătățire și prezentare repetată a proiectului legii bugetare anuale în prima lectură.

În decursul lecturii a doua, Parlamentul la prezentarea Comisiei pentru buget și finanțe examinează:

- veniturile estimate sub formă de calcule și structura lor;
- cheltuielile estimate, structura și destinația lor;
- deficitul sau excedentul bugetului de stat.

Parlamentul aprobă, în a doua lectură, proiectul legii bugetare anuale și îl remite Comisiei pentru buget și finanțe pentru pregătirea de examinare în a treia lectură.

În decursul lecturii a treia, Parlamentul, la prezentarea Comisiei pentru buget și finanțe examinează:

- alocațiile detaliate pentru autoritățile publice;
- stabilește alocațiile care vor fi finanțate în mod prioritar; examinează alte detalii din legea anuală.

Până la 5 decembrie al fiecărui an, Parlamentul adoptă **legea bugetară anuală**. Dacă legea bugetară anuală nu este adoptată și publicată până la 31 decembrie, finanțarea cheltuielilor pentru anul curent se efectuează lunar în mărime de a douăsprezecea parte din suma cheltuielilor prevăzute pentru anul bugetar precedent. Responsabilitatea pentru executarea bugetului de stat revine Guvernului.

4.4.Datoria publică: formele, indicatorii de apreciere.

Datoria publică reprezintă totalitatea sumelor împrumutate de autoritățile publice centrale, de unitățile administrativ-teritoriale și de alte entități publice de la creditorii interni sau externi și rămase de rambursat la un moment dat. Împrumuturile pot fi contractate de stat, prin Ministerul Finanțelor, în nume propriu sau garantate de acesta. Datoria publică se exprimă în moneda națională sau în valută, în funcție de locul unde se contractează și de condițiile împrumutului.

Datoria publică totală se calculează și se gestionează separat pe cele două forme ale sale, respectiv datoria publică internă și datoria publică externă.

Datoria publică **internă** constituie o parte integrantă a datoriei publice totale și evidențiază împrumuturile de stat de pe piața financiară internă, de la persoane fizice și/sau juridice, în moneda națională sau în valută străină, precum și împrumuturile angajate de terți, cu garanția statului, nerambursate la un moment dat. Gestionarea datoriei publice interne se asigură de către Ministerul Finanțelor și constă în contractarea împrumuturilor de stat; organizarea și ținerea evidenței, prin conturi specifice, a datoriei publice interne; rambursarea datoriei publice; calculul și plata dobânzilor.

Datoria publică externă este formată din împrumuturi contractate de stat la bănci și instituții financiar bancare regionale și internaționale, cu sediul în alte țări, la guvernele altor state, precum și pe piața internațională de capital, caz în care se plasează obligațiunile în valută la burse cu sediul în alte țări; constituie, de asemenea, o parte integrantă a datoriei publice totale și se definește prin creditele externe contractate și angajate de către stat.

Spre deosebire de datoria publică internă, datoria publică externă este mai împovărătoare din următoarele motive principale: **Împrumuturile externe** trebuie rambursate, în timp ce împrumuturile interne pot fi transformate în împrumuturi perpetue, sau rambursarea lor poate fi amânată printr-o

conversie într-un împrumut pe termen lung; Obligațiile privind dobânzile și alte cheltuieli aferente împrumuturilor externe se stabilesc de către creditori, guvernul țării beneficiare neavând control asupra acestora.

Tema 5. Mecanismul financiar și politica financiară la nivel microeconomic

5.1. Finanțele întreprinderii; conținutul economic, funcțiile

5.2. Esența și structura mecanismului financiar la nivel microeconomic.

5.3. Concept de capital și structura financiară a întreprinderii.

5.4. Politica financiară în activitatea întreprinderii.

5.5. Riscurile în afaceri

5.1. Finanțele întreprinderii; conținutul economic, funcțiile

Finanțele reprezintă mișcarea valorică, prin bani, a proceselor relațiilor economice, a căror semnificație sa conturat sub impactul dezvoltării schimbului de mărfuri și organizării sociale a comunicațiilor umane.

Întreprinderea este unitatea de bază a economiei naționale, acea componentă a societății în care se concepe cea mai mare parte a bunurilor și serviciilor necesare existenței și dezvoltării acesteia. Realizarea de către întreprindere a unor activități eficiente, producerea de bunuri și servicii în cantități necesare și oferirea lor la timpul oportun sunt esențial depedente de fundamentare a factorilor externi pentru activitatea acestora cum sânt: asigurarea cu mașini, utilaje, materii prime și materiale, calitatea și termenile corespunzătoare, a corelării prețurilor la care se face aprovizionare și desfacerea. Procesele de transformare care au loc în legătură cu producerea și vânzarea bunurilor și serviciilor reflectă multitudinea de fluxuri care se desfășoară continuu la întreprindere.

Principalele fluxuri care formează circuitul economic la nivel de întreprindere sunt:

- **fluxurile reale** care cuprind aprovizionarea cu materii prime și vânzarea produselor
- **fluxuri financiare** care cuprinde achiziționarea capitalului financiar necesar finanțării mijloacelor materiale, încasarea produselor livrate, efectuarea plăților la populație, salariați, stat etc.

Finanțele întreprinderii cuprind acele "relații economice care îmbracă o formă bănească și care apar și se manifestă, în mod obiectiv la nivelul întreprinderilor, în legătură cu formarea și repartizarea fondurilor bănești necesare procesului de producție, în scopul obținerii profitului maxim, satisfacerii unor nevoi sociale ale salariaților și formării fondurilor financiare la dispoziția statului."

Relațiile financiare, recunoscute și ca relații de transferuri monetare, au un sens dublu și sunt exprimate prin:

Relații de credit, care apar între întreprindere (debitor) și instituțiile financiare specializate (creditori) și se manifestă prin transferul de mijloace bănești către întreprindere, venite să completeze fondurile existente, și prin returnarea, după un interval de timp determinat, a sumei inițiale plus plata dobânzii.

Relații de asigurări, care apar între întreprindere (asigurat) și societatea de asigurare (asigurator) și se manifestă prin plata primelor de asigurare a bunurilor sau a unor riscuri de către întreprindere societății de asigurare și achitarea despăgubirilor, în cazul producerii riscului, de către acestea întreprinderii.

Relații de transfer. Se manifestă prin transferarea unei părți din profitul creat la întreprindere statului și direcționarea unor sume de bani către întreprindere de la stat, sub forma subvențiilor, pentru susținerea activității lucrative a acesteia.

Relații cu salariații, acționarii, concretizează în plata salariilor, dividendelor, pe de o parte și contribuția celor din urmă la formarea capitalului întreprinderii pe de altă parte.

Conținutul și rolul finanțelor întreprinderii se dezvoltă prin funcțiile pe care acestea le îndeplinesc și anume: **funcția de asigurare, funcția de repartitie, funcția de control**.

Funcția de asigurare presupune asigurarea întreprinderii, în cantitate optimă și la timp oportun, cu resurse financiare necesare din surse proprii, iar în caz de insuficiență din surse atrase.

Funcția de repartitie constă în alocarea resurselor acumulate și constituirea unui sistem de fonduri necesare îndeplinirii programelor economice, financiare și sociale ale întreprinderii, capitalul social constituit atât din surse proprii cât și din surse împrumutate se avansează în elemente de active care prin fazele ciclului economic, se transformă în mijloace bănești. Ca întreprinderea să obțină profit trebuie ca sumele încasate să depășească sumele inițial avansate. Achitarea obligațiilor de plată față de creditori, plata impozitului pe venit, plata dividendelor, constituirea fondului de investiții pentru dezvoltarea și expansiune sunt de asemenea, o reflecție a funcției de repartitie.

Funcția de control. Prin executarea căreia se urmărește organizarea și funcționarea în condiții de eficiență a întreprinderii și în corespundere cu legislația în vigoare a țării.

Controlul se execută prin diferite pârghii economico-financiare și poate fi, din punct de vedere al timpului de executare, de trei feluri:

- **Controlul preventiv**, el se execută înaintea efectuării propriu zise a operațiunilor economico-financiare cu scopul de a împiedica efectuarea de operațiuni, cheltuieli ilegale, preântâmpinarea imobilizării de fonduri.

- **Controlul curent**, se execută în timpul efectuării operațiunilor economice, cu scopul de a furniza informație operativă asupra dereglărilor care apar în legătură cu nerespectarea termenului de încasări și plăți, utilizarea fondurilor în alte scopuri inițial prevăzute.

- **Controlul posterior**, analiza rezultatelor obținute, analiza îndeplinirii obiectivelor propuse, formularea concluziilor necesare.

Deosebim două forme de control financiar: **intern și extern**

- **Controlul intern** se execută de persoane cu abilitate și funcții în acest domeniu (contabil-șef, director, manager general etc.) și are ca scop evitarea imobilizării fonduri lor, depistarea dereglărilor etc.

- **Controlul extern** se execută de către organele financiare centrale și locale care urmăresc veredicitatea calculării impozitelor și taxelor datorate statului, modul de aplicare a prețurilor și tarifelor calculul salariilor etc.

Organele cu funcții de control sunt:

Curtea de conturi, Serviciul Fiscal de Stat, bănci, Departamentul de combatere a corupției și a crimelor economice etc.

5.2.Esența și structura mecanismului financiar la nivel microeconomic

Finanțele întreprinderii nu reprezintă numai o categorie economică ci și un instrument influent asupra activității de producere și comercializare. Această influență se realizează prin intermediul mecanismului financiar .

Mecanismul financiar reprezintă un ansamblu de metode pârghii și instrumente de formare și gestionare a capitalului întreprinderii.

Activitatea unei întreprinderi cuprinde 3 stadii:

- **Asigurarea tehnico- materială**
- **Procesul de producție propriu zis**
- **Desfacerea sau vânzarea.**

Aceste componente reiese din relația: **bani→marfă→bani.**

Cu ajutorul mecanismului financiar se promovează asigurarea financiară a mișcării capitalului și obținerea veniturilor. Nivelul utilizării capitalului depinde de nivelul profesional al lucrătorilor dar nu în ultimul rând de nivelul finansiștilor.

Structura mecanismului financiar :

- **Pârghii financiare**
- **Metode financiare**
- **Asigurarea de drept și normative**
- **Asigurarea de informații**

Sub noțiunea de **instrument** financiar se înțelege expresia valorică a unor relații economice prin intermediul cărora are loc repartizarea și utilizarea eficientă a resursilor financiare în scopul satisfacerii necesităților materiale și spirituale ale populației.

Prin **pârghia** financiară se înțelege instrumentul cu ajutorul căruia statul acționează asupra intereselor unei întreprinderi concrete pentru realizarea unui anumit obiectiv. Drept pârghii financiare sunt: rentabilitatea , prețul ,costul, impozitele, taxele subvențiile, dobânzile ,penalitățile.

Metodele financiare sunt modalitățile de acțiune a relațiilor financiare asupra proceselor economice de planificare ,de gestionare a fondurilor, de dimensionare a stocurilor, de amortizare a mijloacelor fixe, de evaluare financiară ,de formare a capitalului.

Asigurarea de drept și normative -mecanismul financiar se bazează pe legi, documente de statut, norme , instrucțiuni, indicații metodice.

Asigurarea de informații -se compune din informații cu caracter financiar (darea de seamă contabilă, informații din instituțiile financiar bancare)

5.3. Concept de capital și structura financiară a întreprinderii.

Structura financiară a întreprinderii reprezintă o compoziție complexă și coordonată a diverselor surse de finanțare la care managementul financiar recurge pentru a acoperi necesarul de finanțe.

Prin **structura financiară se înțelege un raportul existent între finanțarea pe termen scurt și cele pe termen lung și mijlociu**. Fiecare firmă își stabilește o structură obiectivă a capitalului care constă din anumite proporții de capital propriu și capital împrumutat pe TL și TS.

După criteriul provenienței capitalul se clasifică în: **capital propriu și capital împrumutat**.

Capitalul propriu, provine de la acționari și sursa lui permanentă de formare fiind profitul net destinat dezvoltării, precum și rezervele constituite în mărime reglementată de legislație, subvenții nerambursabile alocate din bugetul statului.

Capitalul împrumutat, acoperă nevoile curente și de lungă durată, care depășesc posibilitățile proprii de acoperire. Acesta are surse diverse de proveniență, cele mai importate fiind: credite comerciale, obținute de la partenerii de afaceri sub formă de materii prime, materiale și alte bunuri economice, creditul leasing, creditul public etc.

Atât capitalul propriu cât și capitalul împrumutat comportă costuri. Diferența fundamentală dintre costul capitalului propriu și cel împrumutat, este aceea că fondurile proprii nu sunt remunerate în timp iar capitalul împrumutat trebuie remunerat oricare ar fi rentabilitatea întreprinderii.

Structura financiară poate fi definită în acest fel, ca raportul dintre capitalul propriu și capitalul împrumutat, care în ansamblu formează capitalul financiar al întreprinderii. Alegerea sursei de finanțare a activității ocupă locul central în activitatea managerială a întreprinderii, deoarece atât capitalul propriu cât și cel împrumutat comportă costuri, care se reflectă în mod direct, asupra rezultatului financiar al întreprinderii.

După durata de funcționare capitalul întreprinderii se împarte în: **capitalul permanent și capital pe TS** (resurse de trezorerie) Finanțarea întreprinderii cu capital permanent este mai puțin costisitoare și deci mai avantajoasă. Capitalul permanent se compune din fonduri proprii ale întreprinderii: fonduri împrumutate pe TL și mijlociu și acoperă o parte din activele pe TL.

Capital permanent = Capital propriu + Datorii pe TL și mijlociu.

Resursele de trezorerie sunt formate din creditele bancare pe TS precum și din credite comerciale (datoriile față de furnizori)

Resurse de trezorerie = Credite comerciale + Credite bancare pe TS

Structura financiară poate fi definită ca raportul dintre resursele de trezorerie și capitalul permanent. Înfăptuirea obiectivului de maximizare a profitului, obligă managerii să selecteze acele surse care au costul mai mic, ținând cont și de necesitățile de finanțare ale întreprinderii.

Formulele ce exprimă structura financiară a întreprinderii sunt:

Str-ra = FTS/FTL sau Capital propriu/Capital împrumutat sau Resurse de trezorerie /Capital permanent.

Structura optimă a capitalului reprezintă o astfel de corelație de întrebuințare a mijloacelor proprii și împrumutate, care asigură o proporționalitate eficientă între coeficientul rentabilității financiare și coeficientul solvabilității financiare.

Pentru aprecierea propriei situații, cât și în raport cu băncile și alte instituții financiare la întreprindere se procedează stabilirea unor indicatori care indică gradul de utilizare a capitalului propriu în comparație cu capitalul împrumutat. Astfel se calculează indicatorii capacității de îndatorare care exprimă posibilitățile sale de a primi credite care să fie garantate și a căror rambursare să nu creeze dificultăți financiare de nesuportat. În acest context se calculează doi indicatori :

Gradul de îndatorare global (Ggl), care se calculează după următoarea formulă:

$$\text{Ggl} = \frac{\text{Datorii totale}}{\text{Total pasiv}} < \frac{2}{3}$$

Sau

$$\text{Ggl} = \frac{\text{Datorii totale}}{\text{Capital propriu}} < 2$$

Gradul de îndatorare mai mic decât limitele stabilite, indică **posibilitatea** de îndatorare a întreprinderii. Capacitatea maximă de îndatorare se calculează conform relației:

Capacitatea maximă de îndatorare = 2* capital propriu.

Capacitatea de îndatorare efectivă = 2*Capitalul propriu-Datorii Totale, conform bilanțului contabil

Gradul de îndatorare la termen (Gtr), care măsoară capacitatea de împrumut pe termen lung a întreprinderii. Se calculează prin următoarea formulă:

$$\text{Gtr} = \frac{\text{Datorii pe TL}}{\text{Capital permanent}} < \frac{1}{2} \quad \text{Sau}$$

$$\text{Gtr} = \frac{\text{Datorii pe TL}}{\text{Capital propriu}} < 1$$

Indicatorul scoate în evidență proporțiile dintre împrumuturile pe termen lung și relevă faptul dacă întreprinderea și-a epuizat sau nu accesul la noi credite pe TL

5.4.Politica financiară în activitatea întreprinderii.

Rezolvarea problemelor financiare ale întreprinderii formează o politică distinctă a acesteia, care este partea integrală a politicii generale-numită politica financiară.

Politica financiară ~ este definită ca ansamblu de metode și instrumente cu caracter financiar antrenate în **procurarea, alocarea și gestionarea** resurselor financiare, în vederea realizării obiectivului suprem al întreprinderii— **maximizarea valorii de piață**. Politica financiară asigură procurarea și distribuirea resurselor financiare.

Principalele decizii ale politicii financiare sunt:

- Decizia de **investitii**
- Decizia de **finantare**
- Decizia de **autofinanțare**.

Decizia de investiții, a unei activități economice este de a plasa capitalul în anumite operațiuni cu scopul de obținerii unui profit în viitor. Decizia de investiți este rezultatul corelării strânse dintre costul capitalul propriu a celui împrumutat și rentabilitate. Toate investițiile a căror rentabilitate este mai mică ca costul **capitalului**, trebuie respinse și toate investițiile a căror rentabilitate mai mare **ca costul** capitalului poate fi acceptată.

Astfel costul capitalului este un instrument de acceptare sau de respingere a unui proiect respectiv a decizii de investire.

Decizia de finanțare, reprezintă obțiunea întreprinderii de a-și acoperi nevoile de finanțare a proiectelor sale , fie prin fonduri proprii ,cît și din fonduri atrase. Politica de finanțare cuprinde decizii referitoare la constituirea capitalului a structurii financiare a întreprinderii.

Activele întreprinderii se pot finanța din două surse: **interne, externe**

Sursele interne provin:

- de la proprietari(capitalul social)
- din propria activitate(profit net)
- din rezerve
- din subvenții de la strat.

Surse externe de finanțare pot fi grupate în 3 categorii:

- **împrumuturi pe termen lung;**
- **împrumuturi pe termen mediu;**
- **împrumuturi pe termen scurt;**

Decizia de autofinanțare .

Autofinanțarea apare ca un fond de acumulare pe care întreprinderea îl obține din propria ei activitate. Ea reprimă avantaje atât pentru întreprindere cît și pentru acționari: Pentru întreprindere este avantajoasă decizia de autofinanțare deoarece pentru realizarea creșterii economice nu are nevoie să recurgă la credite, nici la acționari pentru ai convinge să cumpere acțiuni sau să sporească valoarea nominală a acțiunilor existente.

5.5. Riscurile în afaceri

Orice afacere comportă un risc. Riscul este generat de nesiguranța încasărilor viitoare, care sunt determinate de variația unui sistem întreg de factori ce influențează nivelul lor: prețul de vânzare, volumul vânzărilor, nivelul costurilor variabile și costurilor fixe, rata dobânzii.

Riscuri în afaceri:

1. Riscul dobânzii- se referă la nivelul de incertitudine privind fluctuația cursului hârtiei de valoare în funcție de modificarea ratei dobânzii pe piață. Aproape toate instrumentele investiționale sunt supuse unui astfel de risc, însă titlurile mobiliare cu dobândă subț cel mai expuse, iar celelalte cu dobândă variată vor resimți mai puțin influența lui.
2. Riscul creditor apare în cazul în care emitentul hârtiilor de valoare poate să refuze să-și onoreze obligațiunile contractuale și pentru a aprecia probabilitatea onorării angajamentelor de către emitenții hârtiilor de valoare, acestora li se atribuie un anumit rating creditar.
3. Riscul afacerii (operațional) se referă la gradul de fluctuație a profitului net și a fluxurilor de numerar, caracteristic diferitor tipuri de afaceri strategice. Riscul afacerii pentru investitor ține de nesiguranța în legătură cu anumite piețe de desfacere ale întreprinderii în care s-a investit, piețe de aprovizionare, activități comerciale.
4. Riscul de retragere preventivă. Multe corporații și unele organe ale puterii de stat emitente de hârtii de valoare își rezervă dreptul retragerii înainte de termen a acestor instrumente. Asemenea retrageri, de obicei, se pot produce după micșorarea ratelor dobânzii pe piață. Emitentul, în asemenea cazuri, poate emite hârtii de valoare cu cheltuieli mai mici pentru plata dobânzii.
5. Riscul inflației. În cazul investirii în hârtii de valoare, întodeauna există un anumit pericol ca dobânzile și valorile nominale vor scădea din cauza inflației. Oarecare protecție de risc inflaționist au hârtiile de valoare emise pe termen scurt și instrumentele cu ratele dobânzii flotante.
6. Riscuri politice este consecința instabilității politice, gradul de îndatorare, nivelul cotațiilor (ratingul de țară). Riscuri de țară sunt riscuri politice care depind de coerența politicii guvernamentale, calității gestiunii macroeconomice, datorii externe.

Tema 6. Dimensionarea și gestionarea imobilizărilor corporale și activelor circulante

6.1 Gestiunea imobilizărilor corporale conținutul, dimensionarea și sursele de finanțare.

6.2.Indicatorii utilizării potențialului tehnic al întreprinderii.

6.3.Gestiunea activelor circulante: conținut, structura, ciclul de exploatare. 6.4.Structura, dimensionarea stocurilor.

6.5.Indicatorii de măsurare a utilizării activelor circulante

6.1 Gestiunea imobilizărilor corporale conținutul, dimensionarea și sursele de finanțare.

Activele imobilizate se caracterizează prin următoarele:

- au o durată de funcționare utilă mai mare de 1 an;
- sunt utilizate în procesul de producție;
- sunt utilizate pe parcursul a mai multor cicluri de producție.

Conform SNC activele imobilizate se împart în:

- Imobilizări necorporale
- Imobilizări corporale

Imobilizări necorporale reprezintă imobilizări nemonetare care nu îmbracă o formă materială, pot fi utilizate o perioadă mai mare de 1 an în activitățile întreprinderii

Componentele imobilizări necorporale sunt: Licențe, Brevete, Francizele, Mărcile de comerț, programe informatice etc.

Imobilizări corporale reprezintă imobilizările care îmbracă o formă fizică naturală și pot fi utilizate o perioadă mai mare de 1 an în activitatea economic- financiară a întreprinderii cu scopul obținerii unor avantaje economice.

După conținutul natural imobilizări corporale se împart în 4 grupe:

- Imobilizări corporale în curs de execuție
- Mijloace fixe
- Terenuri
- Resurse minerale

Imobilizări corporale în curs de execuție – cuprind cheltuielile aferente achiziționării și creării activelor imobilizate (achiziționării utilajului ce necesită montaj, construirea clădirilor) ori modernizării utilajului, care duc la majorarea avantajului economic.

Mijloacele fixe includ: clădiri; construcții speciale (poduri, gard ș.a.); mașini și utilaje; instrumente și inventar; mijloace fixe primare în leasing financiar.

Terenurile reprezintă un gen special de imobil, care are o durată de utilizare nelimitată în desfășurarea activității întreprinderii sau poate fi destinat închirierii (terenurile ocupate sub clădiri, livezi),

Resursele minerale– reprezintă resursele în formă de rezerve de petrol, gaze, piatră, material lemnos etc. și care pot fi extrase (explorate) în cursul unei perioade îndelungate.

După apartenență se deosebesc:

- active **corporale proprii** – care aparțin întreprinderii cu drept de proprietate
- active **corporale arendate** – care nu aparțin întreprinderii, dar sînt primite de la alte persoane juridice și fizice cu drept de folosință pe un termen anumit contra unei plăți stabilite de contractul încheiat.

În raport de existență imobilizări corporale sînt:

- imobilizări corporale **amortizabile**– includ activele care au o durată de utilizare limitată, pe parcursul căreia se calculează amortizarea. La aceste active se referă: mijloacele fixe, resursele minerale.
- imobilizări corporale **neamortizabile** – care au o durată de utilizare nelimitată sau se află în proces de creare: terenurile, imobilizări corporale în curs de execuție

Din momentul în care s-a produs, dar mai ales în procesul folosirii, mijloacele fixe se amortizează. Amortizarea poate fi de două feluri: fizică și morală.

• **Amortizarea fizică**– pierderea valorilor mijloacelor fixe prin acțiunea unor factori naturali în urma acestora mijloacele fixe trebuie supuse reparației sau se scot din folosință și se înlocuiesc cu altele.

• **Amortizarea morală** are loc atunci cînd mijloacele fixe se demodează, se învechesc din punct de vedere tehnologic, apar altele mai performante, din punct de vedere al parametrilor calitativi și cantitativi.

Amortizarea mijloacelor fixe reprezintă repartizarea sistematică a valorii amortizabile a mijloacelor fixe pe perioade de gestiune în decursul duratei de utilizare

Fondul de amortizare se calculează lunar sau anual prin una din cele 3 metode recomandate:

1. Metoda liniară- se realizează prin includerea unei forme în costul vânzărilor a unor sume fixe stabilite proporțional cu numărul de ani ai duratei de funcționare utilă a mijloacelor fixe.

Amortizarea anuală se calculează prin aplicarea normei de amortizare (Na), la valoarea amortizabilă a mijlocului fix (Va):

Amortizarea = $V_{az} * N_{az}$, unde:

$$N_{az} = \frac{\text{100 \%}}{\text{Numărul de ani de funcționare utilă}}$$

V_{az} = Costul de intrare - Valoarea reziduală.

2. Metoda unității de producție

Amortizarea se calculează ținând cont numai de volumul produselor fabricate, kilometrajul parcurs ș.a, după următorul procedeu: se calculează amortizarea ce revine unei unități de producție ca raportul dintre valoare amortizabilă (Va) și capacitatea de fabricație a utilajului (Q_{total}):

$$\text{Amortiz. u/p} = \frac{V_{az}}{Q_{total}}$$

amortizarea anuală se calculează ca produsul dintre norma de amortizare și volumul producției prevăzute a se fabrica anual (Q_{anual}) **Amortz. anuală = Amortz. u/p * Q_{anual}**

3. Metoda de diminuare a soldului.

Amortizarea anuală se calculează aplicând asupra valorii contabile mijlocului fix norma de amortizare. Norma de amortizare se determină ca produsul dintre norma liniară de amortizare și coeficientul (K).

K - are valori diferite în funcție de durata de funcționare a activului:

- pentru durata de funcționare de la 3-4 ani coeficientul este de 1.5
- pentru durata de 5-6 ani este 2
- pentru durata de peste 6 ani 2.

Amortizarea = $V_{contabila} * N_{az}$,

unde : $N_{az} = \frac{\text{100 \%}}{\text{Numărul de ani de funcționare utilă}} * k$

Amortizarea în ultimul an este egală cu valoarea contabilă minus valoarea reziduală.

6.2. Indicatorii utilizării potențialului tehnic al întreprinderii.

Indicatorii ce caracterizează eficiența utilizării activelor pe termen lung sunt:

1. **Rata imobilizarilor = $\frac{\text{active active pe termen lung}}{\text{total active}} \leq 2$**
2. **Coeficientul de uzură = $\frac{\text{uzura acumulată}}{\text{voarea de inventar a mijloacelor fixe}}$**
3. **Coeficientul de utilitate = $\frac{\text{valoarea de valoarea de inventar} - \text{uzura acumulată}}{\text{valoarea de valoarea de inventar mijloacelor fixe}}$**
4. **Coeficientul de reînnoire a MF = $\frac{\text{valoarea MF intrate în perioada raportată}}{\text{valoarea MF la sfârșitul perioadei}}$**
5. **Randamentul mijloacelor fixe = $\frac{\text{rezultatul operational}}{\text{valoarea medie anuală a mijloacelor fixe}}$**

6.3. Gestiunea activelor circulante: conținut, structura, ciclul de exploatare.

Activele circulante reprezintă acea parte a activului întreprinderii care se caracterizează prin transformarea permanentă a formelor funcționale prin consumarea lor într-un singur ciclu de exploatare și transmiterea valorii integrale asupra produselor în care se încorporează.

Reflectate în activul bilanțului întreprinderii activele circulante cuprind în structura lor:

- **Stocuri aflate în diferite faze ale prelucrării.**
- **Creanțe comerciale și calculate, care reprezintă datoria unui client față de întreprindere**
- **Numerar aflat în casă sau pe cont la bancă**
- **Investiții financiare curente**
- **Alte active circulante**

Întrucât activele circulante se consumă complet într-un singur ciclu de exploatare, asigurare neîntreruptă a procesului de producție impune existența la întreprindere a stocurilor de materie primă și materiale avînd în vedere imposibilitatea aprovizionării chiar în momentul necesar cu cantitatea necesară, Prin ciclul de exploatare se înțelege ansamblul operațiunilor realizate de întreprindere pentru atingerea scopului propus care constă în crearea de bunuri și servicii pentru a le realiza. Ciclul de exploatare cuprinde **3 faze**:

- faza **aprovozionării** în care are loc achiziția de materie primă și materiale
- faza **de producție** propriu zisă în care are loc transformarea materiei prime în produse finite sau semifabricate destinate vânzării.
- faza **comercializării** care presupune livrarea producției finite către consumator.

Întrucât fluxul fizic al ieșirilor de bunuri și servicii nu coincid cu fluxul financiar de intrare a contravalorii lor, funcționarea continuă și ritmică a procesului de producție e asigurată de existența stocurilor.

6.4.Structura, dimensionarea stocurilor.

Stocul reprezintă anumite cantități de resurse materiale care din punct de vedere financiar le corespund niște fonduri, și care nu pot fi recuperate decît pînă cînd acestea nu parcurg întregul ciclu de exploatare, întreprinderea poate să dețină trei categorii de stocuri:

- stocuri de materii prime și materiale
- stocuri în curs de execuție
- stocuri de produse finite, semifabricate, produse secundare, mărfurile.

Prin însumarea lor se obține stocul global care la rîndul său va corespunde cerințelor:

- să fie complet, cuprinzînd toate felurile de resurse materiale
- să fie suficient în orice moment
- să fie completat în mod sistematic

Ținînd cont de faptul că producerea unei cantități mai mare de bunuri decît e necesar în mod curent determină creșterea costurilor și expune întreprinderea de a rămîne cu stocuri amortizate moral, dacă cererea pentru produsul respectiv scade în determinarea nivelului optim al stocurilor.

Gestionarea stocurilor implică determinarea cantității de stocuri ce trebuie deținute, a momentului cînd trebuie făcute noi comenzi și a cantității incluse într-o comandă pentru o bună gestionare a stocurilor se utilizează următoarele metode:

1.Metoda linii roșii: stocurile sînt așezate într-un vas de sticla pe care este desenat o linie roșie.Cînd nivelul stocului ajunge la aceasta linie devine necesar efectuarea unei noi comenzi in aprovizionare .Utilizarea acestei metode este eficienta in cazul intreprinderilor din industria alimentara pentru pastrarea diferitor condiment (piper,vanilina,rom).

2.Metoda ABC; analizează fiecare tip de activ circulant:

A-se include elementele cele mai scumpe și puține la număr. Lipsa acestor elemente generează rupturi ale procesului de producție(de ex.zaxarul, cafeaua pentru SA.Bucuria)

B- cele mai puțin importante atît numeric cît și valoric.

C-se includ elementele cel mai puțin importante. Aprovizionarea se poate face o singură dată în cantitatea necesarului annual, iar lipsa acestor elemente de materie primă și materiale pot fi înlocuite cu altele, ori lipsa lor nu provoacă întreruperi a procesului de producție(umplutura de la caramel).

3.Metoda K ANBAN, numită și metoda stocului zero sau metoda de producție în flux continuu, metoda prevede ca întreprinderea să dețină un stoc minimal iar aprovizionarea să se facă în mod continuu, după necesitate. Condiția de bază a aplicării modelului KANBAN este existența unei coordonări excelente între întreprindere și furnizor, existența unor furnizori fideli.

Un control riguros asupra stocurilor are ca efect evitarea cheltuielilor suplimentare de deținere unor stocuri prea mari și neutilizabile, evitarea amortizării morale acestora, evitarea imobilizării de capital și reducerea riscului de nerecuperare a capitalului investit în stocuri. Toate aceste la rîndul lor vor contribui la creșterea profitului și corespunzător la creșterea valorii de piață a întreprinderii.

6.5.Indicatorii de măsurare a utilizării activelor circulante

Folosirea eficientă a activelor circulante presupune existența la întreprindere a unui stoc optim de materie primă și materială, asigurarea ritmicității producției, optimizarea (minimizarea) duratei de transformare a acestora în mijloace bănești; precum și estimarea posibilităților de plasare pe termen scurt a mijloacelor bănești temporar disponibile cu scopul obținerii unor venituri din dobânzi.

Drumul pe care îl parcurge activele circulante din forma inițială până la întoarcerea în forma lor inițială se numește **circuit (rotație)**. Estimarea în număr de zile rotației îi corespunde 3 tipuri de timp:

- *timpul de aprovizionare*
- *timpul de producție*
- *timpul de comercializare*

Cu cât este mai mare numărul de rotații activelor circulante, într-un diapozon de timp și cu cât mai mare este diferența dintre mijloacele financiare avansate și cele eventual încasate cu atât mai mare va fi eficiența activelor circulante.

Indicatorii de apreciere a eficienței activelor circulante sînt:

1. Numărul de rotații a activelor circulante (n) calculat ca raportul dintre volumul vânzărilor și valoarea activelor circulante.

$$n = \frac{\text{Volumul vânzărilor}}{\text{Valoare activelor circulante}}$$

Rezultatul obținut indică de câte ori activele circulante au parcurs un ciclu întreg *bani - marfă - bani*.

2. Duraata unei rotații a activelor circulante (Dr) calculată conform raportului:

$$Dr = \frac{\text{Active circulante}}{\text{Volumul vânzărilor}} * 360 \text{ zile sau } \frac{360 \text{ zile}}{n}$$

3. Eficiența utilizării activelor circulante:

$$E = (D_{z1} - D_{z0}) * \frac{VV_1}{360 \text{ zile}}$$

VV1-Volumul vânzărilor efectuate din perioada de gestiune

Dz1-durata în zile a unei rotații a activelor circulante perioada curentă

Dz1- durata în zile a unei rotații a activelor circulante perioada precedentă

Rezultatul obținut cu semnul minus înseamnă eliberare de active circulante iar cel cu semnul plus înseamnă imobilizări de resurse financiare

Accelerarea vitezei de rotație a activelor circulante trebuie efectuate în cele trei stadii ale ciclului de exploatare:

În faza aprovizionării obiectivul urmărit trebuie să fie:

- asigurarea cu stocuri la timpul oportun și cantități optime
- diversificarea și selectarea furnizorilor etc.

În faza producerii:

- utilizarea tehnologiilor moderne
- asigurarea cu forțe de muncă în cantități optime și înaltă calitate etc.

În faza comercializării:

-organizarea unor expoziții în orașe mari din țară comercializarea produselor în magazinele specializate

- acordarea rabaturilor
- studierea clienților pentru a evita creanțele dubioase

Tema 7. Rezultatele financiare și prognoza financiară a întreprinderii

7.1. Indicatorii economico-financiar ai activității întreprinderii.

7.2. Rentabilitatea. Metode de calculare.

7.3. Conținutul, necesitatea și rolul previziunii financiare la întreprindere.

7.4. Bugetul ca formă de previziune pe termen scurt.

7.1. Indicatorii economico-financiar ai activității întreprinderii

Indicatori ai rezultatelor activității economico-financiare (indicatorii profitabilitatii)- orientați în stabilirea ritmului de creștere(sau descreștere) a rezultatelor financiare. În acest mod pot fi indentificate domeniile de activitate în care s-au înregistrat rezultatele satisfacatoare sau pot fi luate masuri pentru lichidarea cauzei obținerii unor rezultate scăzute

Rezultatele activității întreprinderii se exprimă prin următorii indicatori:

Venituri din vânzări - exprimă valoarea producției fizice realizate în decursul unei perioade, însumează toate incasările rezultate din vânzarea produselor, prestarea serviciilor (fara TVA); $VV_z = Q_v * P_v - TVA$ unde:

Q_v -volum producției vândute

P_v -prețul de vânzare unitar

TVA-taxa pe valoare adăugată

Profitul Brut- reprezintă diferența dintre vânzările nete și costul vânzărilor;

Profitul Brut (PB)=**Venitul din vânzări (VV_z)**-**Costul Vânzărilor (CV_z)**

Rezultatul activității operaționale care se calculează ca diferența dintre veniturile operaționale și cheltuielile operaționale;

RAO= **PB** + **Alte venituri operaționale** - **Cheltuieli de distribuire** - **Cheltuieli administrative** - **Alte cheltuieli operaționale**

Rezultatul din alte activități calculat ca diferența dintre veniturile din alte activități și cheltuielile din alte activități

Rezultatul perioadei de gestionare pîna la impozitare se obține însumînd rezultatul activității operaționale cu rezultatul altor activități

Rezultatul perioadei de gestionare pîna la impozitare = **RAO** + **RAA**

Cheltuielile privind impozitul pe venit se determină ca Profit perioadei de gestionare pîna la impozitare se înmulțește la cota de impozitare.

Profitul net. Acest indicator exprimă venitul net realizat de întreprindere după achitarea tuturor cheltuielilor fiscale (impozitul pe venit) și reprezintă averea acționarilor care, în final, determină capacitatea de autofinanțare a întreprinderii.

Profitul net (PN) = **RPGPI**-**Cheltuielile privind impozitul pe venit**

Profitul Net rămîne la dispoziția întreprinderii și reprezintă principala sursă de creștere economică. El se repartizează în:

- constituirea fondului de remunerare a acționarilor
- constituirea fondului de rezervă;
- constituirea fondului de dezvoltare economică

7.2. Rentabilitatea. Metode de calculare.

Indicatorii rentabilității. În conformitate cu sistemul actual de evidența contabilă, indicatorii eficienței utilizării potențialului tehnico-economic și financiar sunt reprezentați de indicatorii rentabilității, structurați în trei grupe:

- **rentabilitatea economică,**
- **rentabilitatea vânzărilor,**
- **rentabilitatea financiară.**

Pe baza acestui sistem de indicatori, pot fi identificate domeniile de activitate în care s-au înregistrat rentabilități scăzute sau nerentabilitate.

Nivelul eficienței economice se măsoară cu ajutorul unui sistem de indicatori între care cei ai rentabilității ocupă un loc deosebit de important.

Rentabilitatea reprezintă capacitatea întreprinderii de a realiza profit necesar reproducției, dezvoltării și remunerării capitalurilor întreprinderii. Măsura rentabilității este redată de un sistem de rate de eficiență,

care măsoară gradul în care se utilizează diverse resurse ale întreprinderii. Sistemul de rate de rentabilitate include:

I. Rata rentabilității vânzărilor (R_v)

$$R_v = \frac{\text{Profit brut}}{\text{Vinzari nete}} * 100\%$$

Indicatorul indică profitul care se obține la un leu vânzări.

II. Rata rentabilității activelor (rentabilitatea economică)

Rentabilitatea economică exprimă gradul de valorificare al capitalului total, al capitalului fix și al capitalului circulant. Rentabilitatea activelor reflectă câte unități monetare au fost necesare întreprinderii pentru obținerea unei unități convenționale de profit, indiferent de sursa atragerii acestor mijloace. Nivelul rentabilității economice se măsoară prin intermediul ratelor de rentabilitate, pornind de la un rezultat financiar (profit până la impozitare, din activitatea operațională, profit net) și ansamblul mijloacelor economice utilizate, precum:

$$1. \text{Rentabilitatea activ} (R_a) = \frac{\text{Profit pîna la impz.}}{\text{Total Activ}} * 100\% \text{ sau } R_a = \frac{P.N}{\text{Total activ}} * 100\%$$

$$2. \text{Rentabilitatea Mijl. Fixe} (R_{mf}) = \frac{\text{Profit pina la impozitare}}{\text{Valoarea medie anuala a MF}} * 100\%$$

$$3. \text{Rentabilitatea A.Circulante} (R_{ac}) = \frac{\text{Profit pina la impozitare}}{\text{Valoarea medie a AC}} * 100\%$$

$$4. \text{Rentabilitatea Capitalului Perm} (R_{cp}) = \frac{\text{Profit pina la impozitare}}{\text{Capital Permanent}} * 100\%$$

III. Rentabilitatea Financiară.

Rentabilitatea financiară (R_f). Exprimă capacitatea întreprinderii de a realiza profit net prin capitalurile proprii angajate în activitatea sa. Rentabilitatea financiară reflectă scopul final al acționarilor unei întreprinderi, exprimat prin rata remunerare a investiției de capital făcută de aceștia în procurarea acțiuni- ntreprinderii sau a reinvestirii totale sau parțiale a profiturilor ce le revin pe drept Se calculează conform formulei: **Rentabilitatea Financiară**(R_f)= $\frac{\text{Profit Net}}{\text{Capital Propriu}} * 100\%$

Este necesar ca rata rentabilității financiare să fie superioară ratei dobânzii pe piață, ceea ce conduce la creșterea cursului bursier al acțiunilor, la atragerea noilor acționari.

7.3. Conținutul, necesitatea și rolul previziunii financiare la întreprindere

Prin planificare se înțelege programarea coordonarea și conducerea pe bază de plan a activității întreprinderii. Planificarea reprezintă o funcție specifică a procesului de gestiune, deoarece nu se referă la un singur eveniment ci cuprinde toată activitatea întreprinderii și constituie un proces de determinare a acțiunilor care urmează să fie efectuate în viitor.

O altă expresie utilizată în acest sens este cea de previziune care are ca scop anticiparea mișcării viitoare a factorilor de producție și a rezultatelor combinării acestora sub formă de fluxuri monetare și reale. Previziunea financiară reflectă ansamblu activităților prin intermediul cărora se determină necesarul de resurse financiare și se stabilesc cele mai eficiente modalități de procurare a acestora în vederea asigurării îndeplinirii în practică a obiectivelor și acțiunilor, cu costuri și riscuri minime. Planificarea afacerii unei întreprinderi poate fi împărțită în două mari categorii:

- planificare strategică- de lungă durată
- planificare operațională -de scurtă durată.

Fiecare întreprindere are un anumit obiectiv strategic. Majorarea profitului, menținerea pe piață deținerea poziției de lider într-o anumită ramură. În vederea realizării acestui obiectiv se efectuează planificarea strategică, care cuprinde patru tipuri de activități:

- distribuirea resurselor(repartizarea resurselor limitate),
- adaptarea la mediul extern(îmbunătățirea relațiilor întreprinderii cu mediul înconjurător
- coordonarea internă(indentificarea aspectelor slabe și forte)
- previziunea strategică(perfecționarea sistemică a modului de gândire al managerilor).

O altă categorie a planificării este planificarea operațională de scurtă durată, ea presupune previziunea vânzărilor, a veniturilor și activelor necesare, conform diferitor strategii de producție și de marketing adoptate și apoi luare unei decizii privind modul de acoperire a necesarului de fonduri pentru finanțare

7.4. Bugetul ca formă de previziune pe termen scurt.

Instrumentele de realizare a planificării financiare sunt bugetele. Bugetul este expresia valorică a volumului de producție ce urmează să fie fabricat și comercializat într-o perioadă anume, reflectă nivelul veniturilor ce urmează a fi obținute, nivelul consumurilor și cheltuielilor ce urmează a fi efectuate în acest scop, mărimea capitalului financiar ce trebuie mobilizat pentru realizarea scopurilor propuse.

Bugetul este, deci, previziunea cifrată a afectărilor de resurse și a asigurărilor de responsabilități pentru realizarea obiectivelor întreprinderii în condiții rentabile.

Procesul bugetar al întreprinderii cuprinde:

Stabilirea sistemului (structurii) bugetar:

- **bugete operaționale**, care includ: bugetul vânzărilor, bugetul producției, bugetul resurselor materiale, bugetul salariilor, bugetul resurselor generale și administrative, bugetul cheltuielilor comerciale;

- **bugetul financiar**, care include: bugetul de investiții, bugetul circulației bănești, bilanțul contabil.

Elaborarea și aprobarea bugetelor. Această etapă a procesului bugetar presupune parcurgerea a patru etape:

- identificarea obiectivelor întreprinderii, pentru anul de plan, ce rezultă din planificarea strategică;
- realizarea de studii pregătitoare privind piața factorilor de producție și piața de desfacere, piața financiară și piața furnizorilor de materii prime și materiale;
- elaborarea proiectului de bugete, ca rezultat al testării diferitelor scenarii și al negocierii lor între diferitele compartimente și cu conducerea generală a întreprinderii;
- întocmirea și aprobarea bugetelor, cu detalieri pe segmente de piață și pe perioade operative de gestiune;

Stabilirea responsabilităților pe fiecare subdiviziune pentru realizarea practică a prevederilor bugetare;

Monitorizarea și analiza cauzelor apariției disfuncționalităților, stabilirea măsurilor de redresare.

Bugetul servește, în același timp, drept un sistem de control al menținerii în permanență a echilibrului financiar la întreprindere.

Echilibrul financiar se exprimă prin relațiile de egalitate dintre activele patrimoniale și resursele lor de constituire, dintre încasări și plăți, dintre venituri și cheltuieli

Tema 3

Problema 1

În baza datelor prezentate să se determine indicatorii ce exprimă nivelul; structura și dinamica a Cheltuielilor pentru menținerea ordinii publice ,apărarea și securitatea statului

Indicatorii	Executat			
	2009	2010	2011	2012
Cheltuielilor pentru menținerea ordinii publice ,apărarea și securitatea statului.	921,5	1206,0	1373,3	1463,5
Numărul de locuitori(mln.loc)	3,6	3,58	3,58	3,57
PIB(mln.lei)	36755	44069	53430	62840

Problema 2

În baza datelor prezentate să se determine indicatorii ce exprimă nivelul; structura și dinamica a Cheltuielilor pentru acțiuni social – culturale. statului.

Indicatorii	Executat			
	2009	2010	2011	2012
Cheltuielilor pentru acțiuni social – culturale.	8827,5	11360,2	12869,1	16282,5
Numărul de locuitori(mln.loc)	3,38	3,3	3,58	3,57
PIB(mln.lei)	36755	44069	53430	62840

Problema 3

În baza datelor prezentate să se determine indicatorii ce exprimă nivelul; structura și dinamica a Cheltuielilor pentru învățămînt ale statului.

Indicatorii	Executat			
	2009	2010	2011	2012
Cheltuielilor pentru învățămînt	2697,0	3606,1	3940,2	4925,4
Numărul de locuitori(mln.loc)	3,38	3,3	3,58	3,57
PIB(mln.lei)	36755	44069	53430	62840

Tema 5

Problema 1

O societate comercială prezintă următoarea situație:

Capitalul propriu - 55000 lei

Capitalul împrumutat - 84000 lei

Rentabilitatea economică (Re) = 12%

Rata dobânzii (D) = 16%

Să se determine **efectul de îndatorare**.

Problema 2

Întreprinderea prezintă următoarea situație:

Capitalul propriu - 7000 lei

Capitalul împrumutat - 16000 lei

Rentabilitatea economică (Re) = 10%

Rata dobânzii (D) = 8%

Să se determine **efectul de îndatorare**.

Problema 3

Pasivul bilanțului unei societăți comerciale este compus din:

Capital propriu – 1500000 lei

Datorii pe termen lung-950000 lei

Datorii pe termen scurt - 300000 lei

Să se stabilească capacitatea de îndatorare pentru finanțarea proiectului.

Analizați situația dacă întreprinderea poate să procure un utilaj în valoare de 2000000 lei, ținând cont de criteriul destinației fondurilor.

Problema 4

Pasivul bilanțului unei societăți comerciale este compus din:

Profit Net - 110000 lei

Rezerve-70000 lei

Datorii pe termen lung-120000 lei

Datorii pe termen scurt - 160000 lei

Să se stabilească capacitatea de îndatorare pentru finanțarea proiectului. Poate întreprinderea să ia un împrumut pe termen lung în mărime de 200000 lei.

Problema 5

O întreprindere a pus în funcțiune un utilaj în valoare de 80000 lei VR=3000 lei. Durata de utilizare-5 ani. Utilajul are capacitatea de a produce 476500. Întreprinderea și-a propus să producă anual: I an -57500, II an-156200, III an-117300, IV an-53000, V an- 92500. Să se calculeze amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei liniare, diminuării soldului, pe unitate de produs.

Tema 6

Problema 1

Întreprinderea „Signal” a pus în funcțiune un utilaj cu valoarea de intrare 5 700 lei, valoarea rămasă probabilă - 500 lei, durata de funcționare utilă - 5 ani.

Să se calculeze amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei diminuării soldului.

Problema 2

Întreprinderea „Stejar” a pus în funcțiune un utilaj, a cărui valoare de inventar este de 16 435 lei, valoarea reziduală - 1 035 lei,

durata de utilizare - 5 ani, norma uzurii - 20%. Să se calculeze, amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei diminuării soldului.

Problema 3

Întreprinderea „Sigma” a pus în funcțiune un utilaj cu valoarea de inventar de 11 720 lei, valoarea reziduală - 890 lei, durata de utilizare - 5 ani. Utilajul are capacitatea de a fabrica 95 000 piese. Întreprinderea și-a propus să producă în anul

I-15 500 piese; II - 21 500 piese; III - 32 400 piese; IV - 17 000 piese; V - 8 600 piese. Să se calculeze amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei liniare, diminuării soldului, pe unitate de produs.

Problema 4

Întreprinderea „Signal” a pus în funcțiune un utilaj cu valoarea de intrare 5 700 lei, valoarea rămasă probabilă - 500 lei, durata de utilizare - 5 ani. Să se calculeze amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei liniare, diminuării soldului,

Problema 5

Întreprinderea „Market” a pus în funcțiune un utilaj, a cărui valoare de intrare este de 12 000 lei, valoarea reziduală - 600 lei. Durata de utilizare - 5 ani, norma amortizării - 20% (100/5), întreprinderea a hotărât să dubleze norma de uzură. Să se calculeze amortizarea anuală, amortizarea cumulată și valoarea contabilă, conform metodei liniare, diminuării soldului.

Problema 6

Să se calculeze eficiența utilizării activelor curente, efectul accelerării sau încetinerii duratei de rotație (vitezi de rotație).

Indicatori	Perioada de gestiune Precedentă No	Perioada de gestiune Curentă N1
Venitul din vânzări	102920	121856
Valoarea totală a activelor circulante:	41200	32500
Stocuri	31000	22500
Creanțe	7200	6200
Numerar	3000	3800

Problema 7

Să se calculeze eficiența utilizării activelor curente, efectul accelerării sau încetinerii vitezi de rotație.

Indicatori	Perioada de gestiune Precedent N0	Perioada de gestiune curentăN1
Venitul din vânzări	630360	800000
Valoarea totală a activelor circulante	75378	150000

Problema 8

Să se calculeze eficiența utilizării activelor curente, efectul accelerării sau încetinerii vitezi de rotație.

Indicatori	Perioada de gestiune Precedentă N0	Perioada de gestiune Curentă N1
Venitul din vânzări	68350	70240
Valoarea totală a activelor circulante	4250	4620

Tema 7**Problema 1**

Cunoscând structura veniturilor și cheltuielilor întreprinderii, să se calculeze indicatorii profitabilității (**profitul brut, rezultatul activității economico-financiare, rezultatul perioadei de gestiune până la impozitare, profitul net**).

Indicatorii	Suma, mii lei
Venituri din vânzări	40300
Costul vânzărilor	28000
Alte venituri operaționale	4000
Cheltuieli de distribuie	3800
Cheltuieli administrative	5500
Alte cheltuieli operaționale	1560
Venituri din iesirea imobilizărilor cecorporale	5000
Venituri din dividende	2500
Cheltuieli aferente imobilizarilor necorporale ieșite	3000
Venituri din diferențe de curs valutar	1000
Cheltuieli privind diferențele de curs valutar	2000

Problema 2

Cunoscând structura veniturilor și cheltuielilor întreprinderii, să se calculeze indicatorii profitabilității (**profitul brut, rezultatul activității economico-financiare, rezultatul perioadei de gestiune până la impozitare, profitul net**).

Indicatorii	Suma, mii lei
Venituri din vânzări	120000
Costul vânzărilor	74230
Cheltuieli administrative	7800
Venituri din active circulante	15800
Venituri din recuperarea prejudiciului material	1800
Cheltuieli privind dobânzile	2400
Cheltuieli de transportarea produselor și mărfurilor	590
Cheltuieli privind sancțiunile	1200
Profit din Alte Activități	12900

Problema 3

Cunoscând structura veniturilor și cheltuielilor întreprinderii, să se calculeze indicatorii profitabilității (**profitul brut, rezultatul activității economico-financiare, rezultatul perioadei de gestiune până la impozitare, profitul net**).

Indicatorii	Suma, mii lei
Venituri din vânzări	740319
Costul vânzărilor	547000
Alte venituri operaționale	19982
Cheltuieli de distribuie	46229
Cheltuieli administrative	158473
Alte cheltuieli operaționale	51520
RAA	253197

Problema 4

Cunoscând structura veniturilor și cheltuielilor întreprinderii, să se calculeze indicatorii profitabilității (**profitul brut, rezultatul activității economico-financiare, rezultatul perioadei de gestiune până la impozitare, profitul net**).

Indicatorii	Suma, mii lei
Venituri din vânzări	55300
Costul vânzărilor	32800
Alte venituri operaționale	3500
Cheltuieli de distribuie	4100
Cheltuieli administrative	4500
Alte cheltuieli operaționale	1700
Venituri aferente imobilizarilor necorporale ieșite	5500
Venituri din dividend	3050
Cheltuieli aferente imobilizarilor necorporale ieșite	2850
Venituri din diferențe de curs valutar	200
Cheltuieli privind diferențele de curs valutar	1700
Venituri excepționale	1500
Cheltuieli excepționale	1350

Problema 5

În baza informațiilor privind efortul patrimonial și efectele realizate de întreprindere în perioada de gestiune, să se determine nivelul eficienței economico-financiare exprimate prin indicatorii rentabilității (rentabilitatea vânzărilor, activelor, financiară).

Indicatorii	Suma (mii lei)
1. Venituri din vânzări	98530
2. Costul vânzărilor	74200
3. Profit brut	
4. Profit din activitatea operațională	14530
5. Profitul perioadei de gestiune până la impozitare	9535
6. Profit net	7628
7. Valoarea medie anuală a activelor	112350
8. Capital propriu	82680
9. Datorii pe termen lung	7980

Problema 6

În baza informațiilor privind efortul patrimonial și efectele realizate de întreprindere în perioada de gestiune, să se determine nivelul eficienței economico-financiare exprimate prin indicatorii rentabilității.

Indicatorii	Suma (mii lei)
1. Venituri din vânzări	11691073
2. Costul vânzărilor	9399692
3. Veniturile din vânzarea produselor	334000
4. Venituri din ieșirea altor active circulante	300854
5. Venituri din sancțiuni	120000
6. Alte venituri operaționale	13500
7. Cheltuielile activității operaționale	133500
8. Profit din alte activități	112485
9. Valoarea anuală a activelor TL	19719920
10. Valoarea anuală a activelor TS	6242037
11. Capital propriu	23045373

Materii pentru studiul individua	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termenul de realizare
Sistemul resurselor financiare publice			
Particularitatea sistemului resurselor financiare publice în Republica Moldova	Raport scris de investigare: ”Studierea structurii sistemului resurselor financiare publice în RM.”	Comunicare scrisă Prezentare	săptămâna 4
Sistemele cheltuielilor publice			
Particularitățile sistemului cheltuielilor publice în Republica Moldova.	Raport scris de investigare: ”Studierea structurii sistemului cheltuielilor publice în RM.	Comunicare scrisă Prezentare	săptămâna 6
Mecanismul financiar și politica financiară la nivel microeconomic			
Concept de capital și structura financiară a întreprinderii Riscurile în afaceri.	Raport scris de apreciere a întreprinderii conform mecanismului financiar și determinarea riscurilor afacerii.	Comunicare scrisă Prezentare	săptămâna 6
Dimensionarea și gestionarea imobilizărilor corporale și activelor circulant			
1. Gestiunea imobilizărilor corporale: conținutul, dimensionarea și sursele de finanțare. 2. Indicatorii utilizării potențialului tehnic al întreprinderii. 4. Structura și dimensionarea stocurilor. -	Studiu de caz: ”Determinarea fondului de uzură conform legislației prevăzute în Republica Moldova. - De rezolvat exerciții: Identificarea categoriilor de stocuri ce trebuie optimizate pentru diverse întreprinderi	Demonstrație practică Prezentare Observarea activităților practice Calculule efectuate	săptămâna 10

BIBLIOGRAFIE

1. Antoniu N., Neagoe N., *Finanțele întreprinderii*, București, Centrul editorialpoligrafic ASEM, 1993
2. Băncilă N., *Evaluarea financiară a întreprinderii*, Chișinău ASEM, 2005.
3. Botnari Nadejda, Baurciul Angela, *Finanțe*, Chișinău, ASEM, 2010.
4. Botnari N., *Finanțele întreprinderii*, Chișinău ASEM, 2008 .
5. Bran P., *Finanțele întreprinderii*, București Ed. Economica, 1997.
6. Bușmachiu E., Sula V., Cobzari L., *Structura financiară, riscul și optimizarea capitalului întreprinderii*, Chișinău ASEM, 2002 .
7. Cobzari Ludmila, Chiosea Tatiana, Tiuricov Constantin, Suvorova Iulia, *Финансы предприятия*, Chișinău, ASEM, 2007.
8. Secrieru A., *Finanțe publice*, Chișinău 2004.
9. Văcărel I., *Finanțe publice*, Editura Didactică și Pedagogică, București 2000
10. Никитина В., Бучацкая Н., Кикю Л., Бэчой «Государственные финансы», Кишинэу 2004
11. Структурно – логические схемы по дисциплине «Государственные финансы», Кишинэу 2003
12. Macarie, Felicia. *Finanțe și bugete publice*.

file:///C:/Users/Aniusea/Downloads/Finan%C5%A3e%20%C5%9Fi%20bugete%20publiceMacarie-curs%20(2).pdf 13. Codul fiscal <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm#undefined> 14. Legea bugetului pentru anul curent [http://mf.gov.md/files/files/Legea%20bugetului%20de%20stat%20pe%20anul%202016%20nr_154%20din%2001%20iulie%202016%20\(ro\).pdf](http://mf.gov.md/files/files/Legea%20bugetului%20de%20stat%20pe%20anul%202016%20nr_154%20din%2001%20iulie%202016%20(ro).pdf) 15. Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul curent <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=365960>